

מסכת יומא פרק ד' - "טָרַף בְּקַלְפִּי"

124.לט, א

רפ"י

מתני'

טָרַף בְּקַלְפִּי שְׁנֵינוּ בִּפְרָק
שִׁלְמַעֲלָה (דף לו.) וְקַלְפִּי הִיתָה
שֵׁם:

טָרַף פְּתָאוּם בְּטָרִיפָה
וּבְחֻטִּיפָה:

וְהַעֲלָה שְׁנֵי גוּרְלוֹת. אֶחָד בִּימִין
וְאֶחָד בְּשִׁמְאַל וְהַשְּׁעִירִים
עוֹמְדִים אֶחָד לִימִין וְאֶחָד
בְּשִׁמְאַל וְנוֹתֵן גּוֹרֵל שְׁעוֹלָה בִּימִין
לְשַׁעִיר שֶׁל יָמִין:

וְהוּן עוֹנִין אַחֲרָיו. כְּשִׁמְזָכִיר אֶת
הַשֵּׁם:

גמ'

דְּלֹא נִיכּוּין. שְׁלֹא יִמְשַׁמֵּשׁ לְהַבִּין
בְּמִשְׁמוֹשׁוֹ אִיזָה שֶׁל שֵׁם וַיִּטְלֵנוּ
בִּימִין לְפִי שֶׁהוּא סִימָן יִפָּה
כְּשֶׁהוּא עוֹלָה בִּימִין:

וְשֵׁל חוּל הִיתָה. אֵינָה מְקוּדָשֶׁת:

הַתּוֹרָה חֲסֵה כּו'. שְׁנֹאמֵר
(וַיִּקְרָא יָד) וְצוּה הַכֹּהֵן וּפְנּוּ אֶת
הַבַּיִת וְגו' עַל מַה חֲסֵה תּוֹרָה עַל

פְּכִין שֶׁל כְּלֵי חֶרֶס שֶׁאֵין לָהֶם
טִהָרָה בְּמִקְוֵה אֵ"כ חֲסֵה עַל
מִמּוֹן קָל כִּ"ש עַל מִמּוֹן חֲשׁוּב

אֵ"כ חֲסֵה עַל מִמּוֹן שֶׁל
(צִירוּעִין) קָל וְחוֹמֵר עַל מִמּוֹן
שֶׁל צְדִיקִים: וְאִם בִּימִינוּ שֶׁל

סָגַן עַלֶּה רֹאשׁ בֵּית אַב אֹמֵר לוֹ
לְכֹהֵן גְּדוֹל דָּבָר מִלְכָּךְ. דָּבָר
דְּבָרִיךְ לֵה חֲטָאת:

מִשְׁנָה

טָרַף בְּקַלְפִּי, וְהַעֲלָה שְׁנֵי גוּרְלוֹת,

אֶחָד כְּתוּב עָלָיו "לְשֵׁם" וְאֶחָד כְּתוּב עָלָיו "לְעֹזָאֵל".

הַסָּגַן בִּימִינוּ, וְרֹאשׁ בֵּית אַב מְשִׁמְאֵלוּ.

אִם שֶׁל "שֵׁם" עָלָה בִּימִינוּ - הַסָּגַן אֹמֵר לוֹ: אִישִׁי כֹּהֵן גְּדוֹל, הַגְּבֵהָ יִמִּינְךָ.

וְאִם שֶׁל "שֵׁם" עָלָה בְּשִׁמְאֵלוּ - רֹאשׁ בֵּית אַב אֹמֵר לוֹ: אִישִׁי כֹּהֵן גְּדוֹל, הַגְּבֵהָ שְׁמֵאלְךָ.

נִתְּנָן עַל שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים,

וְאֹמֵר: "לֵה חֲטָאת".

רַבִּי יִשְׁמַעֲלֵל אֹמֵר:

לֹא הָיָה צָרִיךְ לוֹמֵר "חֲטָאת" אֶלָּא "לֵה".

וְהוּן, עוֹנִין אַחֲרָיו: "בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מְלִכּוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד".

גְּמָרָא

לְמָה לִי "טָרַף בְּקַלְפִּי"?

כִּי הֵיכִי דְלֹא נִיכּוּין וְלִישְׁקוּל.

אָמַר רַבָּא:

קַלְפִּי שֶׁל עֵץ הִיתָה,

וְשֵׁל חוּל הִיתָה,

וְאֵינָה מְחֻזְקֶת אֶלָּא שְׁתֵּי יָדַיִם.

מִתְקִיף לָהּ רַבִּינָא:

בְּשִׁלְמָא שֶׁ"אֵינָה מְחֻזְקֶת אֶלָּא שְׁתֵּי יָדַיִם",

כִּי הֵיכִי דְלֹא לִיכּוּין וְלִישְׁקוּל.

אֶלָּא "שֵׁל חוּל"? נְקַדְשֶׁה!

אִם כֵּן הוּוּה לָהּ כְּלֵי שְׂרֵת שֶׁל עֵץ,

וְכְלֵי שְׂרֵת דְּעֵץ לֹא עֲבָדִין.

וְנַעֲבְדָהּ דְּכֶסֶף! וְנַעֲבְדָהּ דְּזָהָב!

הַתּוֹרָה חֲסֵה עַל מִמּוֹן שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

כיון דלא סליק בידיה. דכהן גדול ובידיה דסגן סליק חלש דעתיה דכהן גדול אי אומר לו סגן:

למה סגן מימינו כו'. שהולך תמיד לימינו כך אמרו בשם ר' יצחק הלוי ואני שמעתי מרבינו יצחק בר יהודה למה סגן ממונה שאם יארע פסול אבל כל זמן שלא יארע בו פסול אין הסגן עובד שום עבודה בעולם:

מתניתין דלא כי האי תנא,

דתנא:

"רבי יהודה אומר משום רבי אליעזר:

הסגן וכהן גדול מכניסין ידו בקלפי,

אם בימינו של כהן גדול עולה - הסגן אומר לו: אישי כהן גדול הגבה ימינה. ואם בימינו של סגן עולה - ראש בית אב אומר לו לכהן גדול: דבר מילך".

ונימא ליה סגן!

כיון דלא סליק בידיה, חלשא דעתיה.

במאי קא מיפלגי?

קר סבר: ימינא דסגן עדיף משמאליה דכהן גדול.

וקר סבר: כי הדדי נינהו.

ומאן האי תנא דפליג עליה דרבי יהודה?

רבי חנינא סגן הכהנים הוא,

דתנא:

"רבי חנינא סגן הכהנים אומר:

למה סגן מימינו?

שאם יארע בו פסול בכהן גדול, נכנס סגן ומשמש תחתיו".

לשון של זהורית. צמר סרוק ומשוך כמין לשון וצבוע אדום וקושרין אותו בראש שעיר המשתלח והיה מלבין מאיליו והוא סימן שמחל הקב"ה לישראל שנאמר (ישעיה א) אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו:

והיה נר מערבי דולק. לאחר שכבו שאר כל הנרות ואע"פ שממנו מתחיל להדליק ערבית בו היה מסייג הטבת נרות שחרית והוא עדות שהשכינה שורה בישראל כדכתיב מחוץ לפרוכת העדות ואמרינן במסכת שבת (דף כב:) עדות היא לכל באי עולם שהשכינה שורה בישראל ואמרינן (שם) מאי עדות זה נר מערבי שנותן בה שמן כמדת חברותיה וממנה היה מתחיל ובה היה מסיים ואיזהו נר מערבי למאן דאמר (מנחות דף צח:) שבעת הנרות סדורים מזרח ומערב קרי נר מערבי נר שני שסמוך לראשון שבמזרח כדתנן (תמיד פ"ו משנה א) נכנס אחד ומצא שתי נרות מזרחיות דולקות וכו' למאן דאמר כו' צפון ודרום נתונין היו אמצעיתן פניו מסובין כלפי מערב והוא קרוי מערבי ושאר הנרות מצדדין פניהם כלפי אמצעי כדכתיב (במדבר ח) אל מול פני המנורה היא אמצעית יאירו נרות של ששה קנים:

והיה אש המערכה מתגבר. ודולק מאיליו בלא תוספת עצים ולא היו צריכין להביא עצים משסדרוהו שחרית: חוץ משני גזירין. של בין הערבים שהן חובה כדאמרי בפרקין לעיל: נשתלחה מאירה. שאינו משביעו: וכל כהן מגיעו כפול. שאינו כזית מאחר שראו שאינו משביע הצנועין מושכין את ידיהן (ואם יותיר לא היו מושכין ידיהם) ובימי שמעון את מי שמגיע כפול לא היו מושכין ידיהם:

חמצן. גזלן: אשורו חמוץ. החזיקו הנגזל: ולא חומץ. לא שייך הכא אלא [בסנהדרין] (דף לה.) שלמדנו מכאן שזקקין לתובע תחילה: מלברך בשם. מלברך ברכת כהנים את העם בשם המפורש שלא היו כדאי: נפתחות מאליהן. סימן לאויבים לבא וליכנס: וכבר נתנבא עליך. שהפתיחה זו היא סימן לחורבן:

תנו רבנן:

"אֲרַבְעִים שָׁנָה שִׁשְׁמֵשׁ שִׁמְעוֹן הַצְּדִיק הָיָה הַגּוֹרֵל עוֹלָה בְּיָמָיו, מִכָּאן וְאֵילָךְ פְּעָמִים עוֹלָה בְּיָמָיו, פְּעָמִים עוֹלָה בְּשִׁמְאֵל. וְהָיָה לְשׁוֹן שֶׁל זְהוּרִית מְלָבִין¹²¹, מִכָּאן וְאֵילָךְ פְּעָמִים מְלָבִין פְּעָמִים אֵינוֹ מְלָבִין. וְהָיָה נֵר מְעֲרָבֵי דוֹלֵק, מִכָּאן וְאֵילָךְ פְּעָמִים דוֹלֵק פְּעָמִים בְּבָה. וְהָיָה אֵשׁ מְעֲרָכָה מִתְגַּבֵּר, וְלֹא הָיוּ כֹהֲנִים צְרִיכִין לְהַבִּיא עֲצִים לְמַעֲרָכָה חוּץ מִשְׁנֵי גְזִירֵי עֲצִים, כְּדֵי לְקַיֵּם מִצְוֹת עֲצִים, מִכָּאן וְאֵילָךְ פְּעָמִים מִתְגַּבֵּר פְּעָמִים אֵין מִתְגַּבֵּר. וְלֹא הָיוּ כֹהֲנִים נִמְנָעִין מִלְּהַבִּיא עֲצִים לְמַעֲרָכָה כֹּל הַיּוֹם כּוּלּוֹ. וְנִשְׁתַּלְחָה בְּרָכָה בְּעוֹמֵר, וּבִשְׁתֵּי הַלֶּחֶם, וּבְלֶחֶם הַפָּנִים. וְכָל כֹּהֵן שִׁמְגִיעוֹ כְּזֵית יֵשׁ אוֹכְלוֹ וְשֶׁבַע, וְיֵשׁ אוֹכְלוֹ וּמוֹתֵיר. מִכָּאן וְאֵילָךְ נִשְׁתַּלְחָה מֵאִירָה בְּעוֹמֵר וּבִשְׁתֵּי הַלֶּחֶם וּבְלֶחֶם הַפָּנִים, וְכָל כֹּהֵן מְגִיעוֹ כְּשִׁיעוֹר פּוֹל, הַצְּנוֹעִין - מוֹשְׁכִין אֶת יְדֵיהֶן, וְהַגְּרָרְנִין - נוֹטְלִין אוֹכְלִין, וּמַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁנֶּטַל חֶלְקוֹ וְחֶלְקוֹ חֲבִירוֹ, וְהָיוּ קוֹרִין אוֹתוֹ "בֵּן חֲמֻצָן" עַד יוֹם מוֹתוֹ".

לט,ב

אמר רבה בר רב שילא:

מאי קרא?

"אלהי פלטיני מיד רשע מכף מעול וחומץ" (תהלים עא, ד).

רבא אמר:

מהכא: "למדו היטב דרשו משפט אשרו חמוץ" (ישעיה א, ז).

"אשרו חמוץ" - ואל תאשרו חומץ.

תנו רבנן:

"אוֹתָהּ שָׁנָה שָׁמַת בָּהּ שִׁמְעוֹן הַצְּדִיק אֶמֶר לָהֶם: בְּשָׁנָה זֹאת הוּא מַת. אֶמְרוּ לוֹ: מִנֵּיִן אַתָּה יוֹדֵעַ? אֶמֶר לָהֶם: בְּכֹל יוֹם הַנִּפְּוִרִים הָיָה מִזְדַּמֵּן לִי זָקוֹ אֶחָד, לְבוֹשׁ לְבָנִים וְעֵטוֹף לְבָנִים, נִכְנָס עִמִּי וַיֵּצֵא עִמִּי, וְהַיּוֹם נִדְדַמְנוּ לִי זָקוֹ לְבוֹשׁ שְׁחוּרִים וְעֵטוֹף שְׁחוּרִים, נִכְנָס עִמִּי וְלֹא יָצָא עִמִּי. אַחֵר הִרְגַּל חֲלָה שֶׁבַעָה יָמִים וְנָמַת. וְנִמְנָעוּ אַחֵיו הַכֹּהֲנִים מִלְּבַרֵךְ בְּשֵׁם".

תנו רבנן:

"אֲרַבְעִים שָׁנָה קוֹדֵם חוֹרְבֵן הַבַּיִת לֹא הָיָה גּוֹרֵל עוֹלָה בְּיָמָיו, וְלֹא הָיָה לְשׁוֹן שֶׁל זְהוּרִית מְלָבִין, וְלֹא הָיָה נֵר מְעֲרָבֵי דוֹלֵק, וְהָיוּ דְלֹתוֹת הַהֵיכָל נִפְתָּחוֹת מֵאֲלֵיהֶן. עַד שֶׁגָּעַר בָּהֶן רַבִּן יוֹחָנָן בֶּן זַנְבָּאִי. אֶמֶר לוֹ: הֵיכֵל הֵיכְלֵ! מִפְּנֵי מָה אַתָּה מִבְּעִית עֲצָמָה? יוֹדֵעַ אֲנִי בְךָ שְׁסוּפָה עֲתִיד לִיחָרַב, וְכִבֵּד נִתְנַבֵּא עָלֶיךָ זְכָרְיָה בֶּן עֲדוּאִי: "פֶּתַח לְבָנוֹן דְּלִתִּיךָ וְתֹאכַל אֵשׁ בְּאַרְזִיךָ" (זכריה יא, א)."

אמר רבי יצחק בן טבלאי:

למה נקרא שמו "לבנון"?

שמלבין עונותיהן של ישראל.

אָמַר רַב זוּטְרָא בְּרַ טוֹבְיָה:
לְמָה נִקְרָא שְׁמוֹ "יַעַר",
דְּכָתִיב: "בֵּית יַעַר הַלְבָנוֹן" (מלכים א, י, יז)?
לוֹמַר לָךְ: מַה יַעַר מְלַבֵּב - אַף בֵּית הַמִּקְדָּשׁ מְלַבֵּב.

דְּאָמַר רַב הוֹשַׁעְיָא:
בְּשַׁעָה שְׂבָנָה שְׁלֵמָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ נִטַּע בּוֹ כָּל מֵינֵי מְגִדִים שְׁל זָהָב,
וְהָיוּ מוֹצִיאִין פִּירוֹת בְּזַמְנֵיהוֹן.
וְכִיּוֹן שֶׁהָרוּחַ מִנְשֻׁבֶת בָּהֶן הָיוּ נוֹשְׂרִין פִּירוֹתֵיהֶן,
שֶׁנֶּאֱמַר: "יִדְעֵשׁ כִּלְבָנוֹן פְּרִי" (תהלים עב, טז),
וּמָהֵן הֵיטָה פְּרִנְסָה לְכַהוֹנָה.
וְכִיּוֹן שֶׁנִּכְנְסוּ גוֹיִם לְהִיכָל יְבָשׁוּ,
שֶׁנֶּאֱמַר: "וּפְרַח לְבָנוֹן אֲמַלֵּל" (נחום א, ד).
וְעַתִּיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַחְזִירָה לָנוּ,
שֶׁנֶּאֱמַר: "פְּרַח תִּפְרַח וְתִגַּל אֶף גִּילַת וְרִנּוֹן כְּבוֹד הַלְבָנוֹן נָתַן לָהּ" (ישעיה לז, ב).

שלשה בוידוי ראשון. של פר:
 אנא השם חטאתי אנא השם
 כפר לפני ה' תטהרו:
 ואחד בגורלות. לה' חטאת:
 וכבר אמר. כלומר וכבר היה
 מעשה שהלך קולו עד יריחו:
 כלה. דרכה להתקשט בבשמים:
 בהרי מכמר. שם המחוז:
 והרחתי ריח קטרת. מקטורת
 שנעשה בו בעוד המשכן בשילה:

"נתנן על שני השעירים,
 [ואומר: לה' חטאת]."

תנו רבנן:
 "עשר פעמים מזביר בהו גדול את השם בו ביום:
 שלשה בוידוי ראשון,
 ושלשה בוידוי שני,
 ושלשה בשעיר המשתלח,
 ואחד בגורלות.
 וכבר אמר אנא השם ונשמע קולו ביריחו".

אמר רבה בר בר חנה:
 מירושלים ליריחו עשרה פרסאות,
 וציר דלתות ההיכל נשמע בשמונה תחומי שבת.
 עזים שביריחו היו מתעטשות מריח הקטורת,
 נשים שביריחו אינן צריכות להתבשם מריח קטורת.
 כלה שבירושלים אינה צריכה להתקשט מריח הקטורת.

אמר רבי אלעזר בן דגלאי¹²²:
 עזים היו לאבא בהרי מכמר, והיו מתעטשות מריח הקטורת.

אמר רבי חייא בר אבין אמר רבי יהושע בן קרחה:
 סח לי זקן אחד:
 פעם אחת הלכתי לשילה, והרחתי ריח קטורת מבין כותליה.

עליית גורל מתוך קלפי מעכבת. עבודה שאין השעירים מתפרשין זה לשם זה לעזאזל אלא ע"פ הגורל לפיכך צריך לראות איזה עלה בימין ויהא שער של ימין נקבע בו ואי זה עלה בשמאל ויהא שער של שמאל נקבע בו:

אבל הנחה. של גורל על השעיר אינה מעכבא אפילו לא הניחו עליו שהרי הוקבע של ימין בגורל שעלה בימין וכן שער השמאל לגורל שמאל:

אף עלייה אינה מעכבת. ואם יקרא הכהן שם חטאת על האחת ושם עזאזל על חבירו הוקבעו בלא הגרלה שאין הגרלה מעכבת אלא שחיסר מצוה:

אליבא דרבי יהודה כו'. בפרק הוציאו לו (לקמן דף ס.) פליגי ר' יהודה ור' נחמיה אם שינה בסדר עבודות להקדים את המאוחר ואמר ר' נחמיה כל סדר העבודות שנעשות בבגדי לבן בין בפנים כגון לפני לפניים בין מבחוץ כגון בהיכל או בעזרה מעכב דחוקה דכתיבא בענינא דאחרי מות עלייהו כתיבא ור' יהודה אומר לא כתיבא חוקה אלא בדברים הנעשים בבגדי לבן מבפנים הלכך הגרלה שהיא אינה נעשית מבפנים אלא מבחוץ לר' יהודה דאמר אדברים שנעשים מבחוץ לא כתיבא חוקה:

דכולי עלמא לא פליגי. דאפילו ר' ינאי מודה דלר' יהודה לא מעכבא דהא לא כתיב בהו עיכובא:

כי פליגי אליבא דרבי נחמיה. דאמר חוקה אכל דברים הנעשים בבגדי לבן כתיבא וזו בבגדי לבן היא כדכתיב בענינא:

הני מילי. דכתיב חוקה לעיכובא בעבודה הוא דאתא לעיכובא (עד כאן לא אמר ר' נחמיה דכתיב חוקה בעבודה לעכובא כגון חתיות גחלים מן המזבח ושחיתת פר דעבודות נינהו ופסולות בכהן אחר אבל הגרלה דלאו עבודה היא שכשרה בסגן למאן דאמר לעיל הסגן וכ"ג מכניסין ידיהן של ימין בקלפי אימא הכא מודה ר' נחמיה דלא מעכבא):

כולי עלמא לא פליגי דמעכבא. דקאמר חוקה עלייהו כתיב:

גב
בב
רס"י

אילימא לא הניח. בההוא הוא דקאמר רבי שמעון כשר אבל עלייתו מתוך קלפי אית ליה לרבי שמעון דמעכבא:

והתניא מת אחד מהן. לאחר הגרלה דאי אפשר עוד להגריל אלא אם כן יביא שנים אחרים וילך אחד לאיבוד אי כדאמר ר' בפי שני שעירי (לקמן דף סב.): מביא אחד מן וני השוק תחת זה שמת ויהא חבירו של זה העומד ואין צריך להגריל:

רבי שמעון לא ידע כו'. לעולם לא הגריל דקאמר תנא רבי שמעון לא הניח הוא ודקשיא לך היכי קאמר ר"ש עלה לא הגריל כשר אי הגרלה זו היינו הנחה משמע דאי לא העלה פסול לרבי שמעון לא תקשי דלא הגריל דקאמר ר' שמעון לא הגריל ממש קאמר ולא הוה ידע דלא הגריל דקאמר ת"ק אהנחה הוא דקאי והכי קאמר להו ר' שמעון לרבנן אי לא הגריל כשר דקאמריתו היינו בעלייה דהוא הגרלה ממש פליגנא עלייכו בחדא בלא התודה:

ואי הגרלה דקאמריתו היינו הנחה. אבל עלייה לדידכו מעכבא פליגנא בתרתי דלדידי הגרלה לא מעכבא כלל והוידוי מעכב ולקמן מפרש טעמא דתרוייהו בוידוי:

פר מעכב את השעיר. אם הקדים אחת מן העבודות של שעיר המאוחרות לשל פר ושעאה קודם לפר הפר שהוא ראוי ליקדם לה מעכבא ופוסלה ואינה עולה לו וצריך לחזור ולעשותה לאחר הפר וסדר עבודותיהן כך היא בפרשה בתחילה מתודה על הפר וידוי ראשון ואח"כ מגריל על השעיר ואחר כך מתודה על הפר וידוי שני ושחטו ומוציאם מן המזבח וכו' (ויקרא טו, יג):

אמר רבי ינאי:

עליית גורל מתוך קלפי מעכבת, הנחה - אינה מעכבת.

ורבי יוחנן אמר:

אף עלייה - אינה מעכבת.

אליבא דרבי יהודה¹²³ דאמר: דברים הנעשים בבגדי לבן מבחוץ לא מעכבא,

כולי עלמא - לא פליגי דלא מעכבא.

כי פליגי אליבא דרבי נחמיה,

מאן דאמר: 'מעכבא' - פרבי נחמיה.

ומאן דאמר: 'לא מעכבא' - הני מילי עבודה, הגרלה לאו עבודה היא.

איבא דאמרי:

אליבא דרבי נחמיה דאמר: מעכבא,

כולי עלמא - לא פליגי דמעכבא,

כי פליגי אליבא דרבי יהודה.

מאן דאמר: 'לא מעכבא' - פרבי יהודה,

ומאן דאמר: 'מעכבא' - שאני הכא,

דתנא ביה קרא: "אשר עלה ... אשר עלה"¹²⁴ (ויקרא טז, ט-י) תרי זימני.

מיתבי:

"מצוה להגריל,

ואם לא הגריל - בשר".

בשלמא להך לישנא דאמרת אליבא דרבי יהודה, כולי עלמא לא פליגי דלא מעכבא,

הא מני רבי יהודה היא.

אלא להך לישנא דאמרת פליגי,

בשלמא למאן דאמר: 'לא מעכבא', הא מני רבי יהודה היא,

אלא למאן דאמר: 'מעכבא' הא מני?

תני: מצוה להניח.

תא שמע:

"מצוה להגריל ולהתודות,

לא הגריל ולא התודה - בשר".

וכי תימא הכא¹²⁵ נמי "להניח",

אימא סיפא:

¹²³ תנו רבנן:

"כל מעשה יום הנפורים האמור על הסדר.

אם הקדים מעשה לחבירו לא עשה כלום.

אמר רבי יהודה:

אימתי? בדברים הנעשים בבגדי לבן מבפנים.

אבל דברים הנעשים בבגדי לבן מבחוץ, אם הקדים מעשה לחבירו - מה שעשה עשוי.

רבי נחמיה אומר:

במה דברים אמורים:

בדברים הנעשים בבגדי לבן בין מבפנים בין מבחוץ.

אבל בדברים הנעשים בבגדי זהב מבחוץ - מה שעשה עשוי".

אמר רבי יוחנן:

ושניהם מקרא אחד דרשו:

"והיתה ואת לכם להקת עולם ... אחת בשניה" (ויקרא טז, לד).

¹²⁴ והקריב אהרן את-השעיר אשר עלה עליו הגורל לה' ועשהו חטאת. והשעיר אשר עלה עליו הגו

המזבחה.

¹²⁵ סברה. כך הגירסה במקצת דפוסים

"רבי שמעון אומר:

לא הגריל - בשר,

לא התודה - פסול".

מאי "לא הגריל"?

אילמא: לא הניח,

מפּלל רבי שמעון סבר הגרלה מעכבא,

והתניא:

"מת אחד מהן - מביא חבירו שלא בהגרלה,

דברי רבי שמעון!"

רבי שמעון לא ידע מאי קאמרי רבנו,

והכי קאמר להו:

אי הגרלה הגרלה ממש קא אמריתו - פליגנא עליכו בחדא.

אי הגרלה דאמריתו היינו הנחה - פליגנא עליכו בתרתאי.

תא שמע:

"פר מעבב את השעיר,

שעיר אין מעבב את הפר במתנות שבפנים".

בשלמא **"פר מעבב את השעיר"** -

דאי אקדמיה שעיר מקמי פר לא עבד ולא כלום.

אלא שעיר אין מעבב את הפר מאי ניהו?

אילמא דאי אקדים מתנות דפר בהיכל מקמי מתנות דשעיר בפנים,

"הוקה"¹²⁶ (ויקרא טז, לד) כתיב בהו.

אלא לאו דאקדים מתנות דפר בפנים מקמיה הגרלה.

ומדסדרא לא מעכבא - עיקרא הגרלה נמי לא מעכבא!

לא, דאקדים מתנות דפר במזבח מקמי מתנות דשעיר בהיכל.

ורבי יהודה היא, דאמר: דברים הנעשין בבגדי לבן בחוץ לא מעכבי.

והא במתנות שבפנים קתני!

אלא:

הא מני? רבי שמעון היא,

דאמר: הגרלה לא מעכבא.

ואיבעית אימא:

לעולם רבי יהודה היא,

נהי דבסדרא לא מעכבא, הגרלה מיהא מעכבא.

¹²⁷ ואזדו לטעמיהו,

דתניא:

"יעמד חי לפני ה' לכפר עליו"¹²⁸ (ויקרא טז, י) -

עד מתי יהיה זקוק לעמוד חי?

עד שעת מתן דמו של חבירו,

דברי רבי יהודה.

רבי שמעון אומר:

עד שעת וידוי דברים".

במאי קא מיפלגי?

כ"י

וכן הוא אומר וכלה מכפר את הקודש. הוא מתן דמים והקריב את השעיר החי עד כאן צריך להיות חי:

לכפר עליו. בכפרה המוטלת

עליו הכתוב מדבר והוא הוידוי:

עלה בשמאל. גורל שם:

אל תתנו מקום לצדוקים.

תלמידים החולקים על התורה

לרדות ולמשול בהן לקפח

¹²⁶ והיתה זאת לכם לחקת עולם לכפר על בני ישראל מכל חטאתם אחת בשנה

¹²⁷ מחלוקת רשי ותו.

¹²⁸ והשעיר אשר עלה עליו הגורל לעזאזל יעמד חי לפני ה' לכפר עליו לשלח אותו לעזאזל המדברה

כדתניא:

"**לכפר**" (ויקרא טז, י) - בכפרת דמים הכתוב מדבר, וכן הוא אומר: "**וכלה מכפר את הקדש**"¹²⁹ (ויקרא טז, כ), מה להלן בכפרת דמים אף כאן בכפרת דמים, דברי רבי יהודה.
רבי שמעון אומר:
"**לכפר עליו**" - בכפרת דברים הכתוב מדבר."

תא שמע:

"שאלו תלמידיו את רבי עקיבא:
עלה בשמאל, מהו שיחזור לימין?
אמר להו: אל תתנו מקום למינין לרדות".
טעמא ד"אל תתנו מקום למינים לרדות", הא לאו הכי מהדרין ליה.
והא אמרת: הגרלה מעכבא, וכיון דקבעתיה שמאל - היכי מהדרין ליה?!

אמר רבא:

הכי קאמרי: עלה הגורל בשמאל, מהו שיחזירו לו ולשעירו לימין?
אמר להם: אל תתנו מקום למינים לרדות.

תא שמע:

"אילו נאמר: **"את השעיר אשר עליו"** (ויקרא טז, ט) - הייתי אומר יניחנו עליו, תלמוד לומר: **"עלה"** (ויקרא טז, ט) - כיון שעלה שוב אינו צריך".
למאי?

אילימא למצוה - מכלל דהנחה מצוה נמי לא!
אלא לאו לעכב.
ושמע מינה: הגרלה - מעכבא, הנחה - לא מעכבא!

אמר רבא:

הכי קאמרי: אילו נאמר: **"אשר עליו"** - הייתי אומר יניחנו עליו עד שעת שחיטה, תלמוד לומר: **"אשר עלה"** - כיון שעלה, שוב אינו צריך.

תא שמע:

"**ועשהו חטאת**"¹³⁰ (ויקרא טז, ט) - הגורל עושהו חטאת, ואין השם עושהו חטאת.
שיכול: והלא דין הוא: ומה במקום שלא קידש הגורל קידש השם, מקום שקידש הגורל, אינו דין שקידש השם?
תלמוד לומר: **"ועשהו חטאת"** - הגורל עושה חטאת, ואין השם עושה חטאת."

מא, א סתם סיפרא מני?

רבי יהודה,
וקא תני: **"הגורל עושה חטאת ואין השם עושה חטאת"**.
אלמא הגרלה מעכבא!

תויבתא דמאן דאמר הגרלה לא מעכבא.
תויבתא.

¹²⁹ וכלה מכפר את הקדש ואת אהל מועד ואת המזבח והקריב את השעיר החי והקריב אהרן את השעיר אשר עלה עליו הגורל לה' ועשהו חטאת
¹³⁰

אמר רב חסדא:

אין הקנין מתפרשות אלא או בלקיחת בעלים, או בעשיית כהן.

אמר רב שימי בר אשי:

מאי טעמיה דרב חסדא?

דכתיב: "ולקחה"¹³¹ (ויקרא יב, ח)

"ועשה"¹³² (ויקרא טו, טו) - או בלקיחה, או בעשייה.

מיתבי:

"ועשהו חטאת" (ויקרא טו, ט) - הגורל עושה חטאת ואין השם עושה חטאת.

שיכול והלא דין הוא:

וזמה במקום שלא קידש הגורל קידש השם, מקום שקידש הגורל אינו דין שיקד

תלמוד לומר: "ועשהו חטאת" - הגורל עושה חטאת, ואין השם עושה חטאת.

והא הכא דלאו שעת לקיחה, ולא שעת עשייה היא, וקתני דקבע!

אמר רבא:

הכי קאמר: מה במקום שלא קידש הגורל ואפילו בשעת לקיחה,

ואפילו בשעת עשייה קידש השם בשעת לקיחה ובשעת עשייה,

מקום שקידש הגורל שלא בשעת לקיחה ושלא בשעת עשייה,

אינו דין שיקדש השם בשעת לקיחה ובשעת עשייה?

תלמוד לומר: "ועשהו חטאת", הגורל עושה חטאת ולא השם עושה חטאת.

תא שמע:

"מטמא מקדש עני, הפריש מעות לקינו,

העשיר, ואחר כך אמר: אלו לחטאתו, ואלו לעולתו,

מוסיף ומביא חובתו מדמי חטאתו, ואין מוסיף ומביא חובתו מדמי עולתו!"

והא הכא, דלאו שעת לקיחה, ולא שעת עשייה היא, וקתני דקבע!

אמר רב ששת:

ותסברא!?

והאמר רבי אלעזר אמר רבי הושעיא:

מטמא מקדש עשיר, והביא קרבן עני - לא יצא,

וכיון דלא יצא היכי קבע?

אלא מאי אית לך למימר?

שכבר אמר מענייתו,

הכא נמי שכבר אמר משעת הפרשה.

ולרבי חגא אמר רבי הושעיא¹³³, דאמר יצא,

מא, ב, מאי איכא למימר?

לא תימא: "ואחר כך אמר",

אלא אימא: "ואחר כך לקח ואמר".

"לקח"!!

"מוסיף ומביא חובתו" - מאי ניהו?

דפריק ליה.

והא אין פדיון לעוף!

אין הקנין מתפרשות. איזו לעולה ואיזו לחטאת אלא או בלקיחת בעלים כו' אם כשקנאן אמר זה אני לוקח לעולה ואת זה לחטאת שוב אין הכהן יכול לשנותן בעשייתן ואם שינה פסול ואם כשקנאן לא פירש אף על פי שקרא להם שם [לאחר מיכן] אין שם חל עליהם ויכול הכהן לשנותן: ולקחה ועשה ביולדת כתיב ולקחה שתי תורים או שני בני יונה אחד לעולה ואחד לחטאת וכן במצורע וגבי זב ועשה הכהן אחד חטאת ואחד עולה אלמא או בשעת לקיחה נקבעין או בשעת עשייתן אבל בני בני לא:

והא הכא כו'. מדקתני כאן שקידש הגורל אינו דין שקידש השם וקא סלקא דעתיה דקידוש השם בשעת קידוש גורל קאמר שאינו לא שעת לקיחה ולא שעת עשייה הכי גרסינן והא הכא דלאו שעת לקיחה ולא שעת עשייה היא וקתני דקבע:

מטמא מקדש. הנכנס למקדש טמא והוא בקרבן עולה ויורד עשירות ודלות ודלי דלות האמורה אצל שבועת בטוי ושבועת קול אלה והתם נמי כתיב (ויקרא ה) או נפש כי תגע וגוי' ואוקמינן לה בשבועות (דף ז. ב) בטומאת מקדש וקדשיו שאחר שנטמא נכנס למקדש או אכל קדשים:

והעשיר. וצריך להביא בעשירות:

ואחר כך. חולק המעות ופירש ואמר אלו לחטאתו ואלו לעולתו אע"ג שאין קרבן עני עכשיו עליו חובה אלא קרבן עשיר ואין בקרבן עשיר [עולה אלא] חטאת בהמה כשכא לבי"ד יאמרו לו ב"ד קרבן עשיר תביא:

מוסיף. מביתו עד דמי בהמה ומביא חובתו בהמה מדמים שקרא להם שם חטאת:

ואין מוסיף ומביא. חטאת בהמה מדמי עולתו שאין יכול לשנותן למעות שהפרישן שקרא להן שם עולה ליקח מהן חטאת:

והא הכא. דלאחר שהפרישן פירש ואין זו לא לקיחה ולא עשייה:

וקתני דקבע. עליהם השם ואין רשאי לשנותן: ותסברא. הך מתרצתא היא והאמר ר"א וכו'.

וכיון דאין קרבן עני ראוי לו אפילו בדיעבד היכי קבע ליה שם עולה עלייהו משהעשיר הרי אינו מחויב עולה:

אלא מאי אית לך למימר. על כרחך מיבעיא לשבושא ולמימר דהאי ואח"כ דקתני שיבוש הוא אלא הכי מיבעיא ליה למיתני ואמר אלו לחטאת ואלו לעולה ואח"כ העשיר דבשעת שקבען הוה קרבן חזי ליה וכיון דעל כרחך משבשתא היא לרב חסדא נמי הכי תרצה שכבר אמר משעת הפרשה ותני הכא מטמא מקדש עני שהפריש מעות לקינו ואמר בשעת הפרשה אלו לחטאת ואלו לעולה ואח"כ העשיר מוסיף ומביא דהפרשה במעות כשעת לקיחת העופות:

ולרבי חגא. דאמר מטמא מקדש עשיר והביא קרבן עני יצא ומשום הא לא משתבש ומתרצתא היא וכיון דחזי ליה האי קרבן בדיעבד מצי למיתני דקבע:

מאי איכא למימר. והא הכא לאו בשעת לקיחה ולא שעת עשייה הוא וקבע ליה:

לא תימא ואחר כך אמר אלא ואח"כ לקח ואמר. זו לחטאת וזו לעולה דעבדי תנאי דמחסרי תיבה אחת על ידי שכחה ומיחלף להו בין ואחר כך לקח לואחר כך אמר:

ופרכינן לקח. אם כן מוסיף ומביא חובתו בהמה מדמי

שכבר לקחו

רש"י

דפריק ליה. ומוציאו לחולין ומוסיף מביתו וקונה מן המעות בהמה:

והא אין פדיון לעוף. דהכי תנן במסכת מנחות (דף ק:) אבל העופות והלבונה והכלי שרת אין להם פדיון שלא נאמר אלא בבהמה:

כגון [שלקח] פרידה אחת. גזול אחד לקח מן הצורני דחשונ

¹³¹ ואם לא תמצא ידה די שה ולקחה שתי תורים או שני בני יונה אחד לעולה ואחד לחטאת

¹³² ועשה אותם הכהן אחד חטאת והאחד עולה

¹³³ גרסת הרש"י, וכך גם הגירסה בהמשך מא, ב שהגמרא מצטטת גופא ...

אָמַר רַב פִּפְא:

כְּגוֹן שְׁלַקַּח פְּרִידָה אַחַת,

אִי עוֹלָה זָבֵן - מוֹסִיף וּמְבִיא חוֹבְתוֹ מִדְּמֵי חֲטָאתוֹ,

וְהֵאֵי עוֹלָה אֲזֵלָא לְנִדְבָה.

אִי חֲטָאת זָבֵן - אֵין מוֹסִיף וּמְבִיא חוֹבְתוֹ מִדְּמֵי עוֹלָתוֹ,

וְהֵאֵי חֲטָאת אֲזֵלָא לְמִיתָה.

רס"י

שאני מצורע. דכתיב (ויקרא יד)
זאת תהיה תורת המצורע ולא
אחרת:
רישא נמי. עני שהביא קרבן
עשיר:
התם הא רבי רחמנא. תורה
אחת לכל המצורעין כולן יוצאין
בקרבן עשיר:
והתניא. בניחותא:
ונילף מינה. לטמא מקדש:
ואם דל הוא. מיעוט הוא מצורע
הוא דעשיר שהביא קרבן עני לא
יצא אבל שאר חייבי קרבן עולה
ויורד לא:

גופא:

אמר רבי אלעזר אמר רבי הושעיא:
מטמא מקדש עשיר, והביא קרבן עני - לא יצא.
ורבי חנא אמר רבי הושעיא: יצא.

מיתבי

"מצורע עני שהביא קרבן עשיר - יצא,
עשיר שהביא קרבן עני - לא יצא" (נגעים יד, יב)!

שאני התם:

דכתיב: "זאת"¹³⁴ (ויקרא יד, ב).

אי הכי,

רישא נמי!

הא רבי רחמנא "תורת" (ויקרא יד, ב).

והתניא:

"תורת" - לרבות מצורע עני שהביא קרבן עשיר.
יכול אפילו עשיר שהביא קרבן עני?
תלמוד לומר: "זאת".

ונילף מינה!

מיעוט רחמנא "ואם דל הוא" (ויקרא יד, כא).

מתני'

כנגד בית שילוחו. כנגד שער שהוציאוהו בו: ולנשחט. מפרש בגמרא:

גמ'

אקשירה קאי. דקושר לו לשון כנגד צוארו:

או אהעמדה קאי. והכי קאמר ואת שער החטאת העומד לשחיטה מעמיד כנגד מקום בית שחיטתו:

שפיר. דתו לא מערבי אהדדי שזה קשור בראשו וזה בצוארו ולא באחרים שאלו קשור עליהן לשון ושל אחרים אינו קשור:

אלא אי אמרת. ולנשחט אהעמדה הוא דקאי ומשום דקשירת שער המשתלח לחודיה קאמר שלא יתערבו זה בזה ולא באחרים בשלמא במשתלח לא מיערב שער הפנימי דהאי קשיר ביה והאי לא קשיר ביה אלא באחריני אמאי לא מיערב שער הפנימי הא שער פנימי ואחרים אין לשון קשור עליהם:

משנה

קשר לשון של זהורית בראש שער המשתלח, והעמידו כנגד בית שילוחו, ולנשחט כנגד בית שחיטתו.

בא לו אצל פרו שניה, וסומך שתי ידיו עליו ומתודה, וכך היה אומר:

"אנא השם! עויתי פשעתי חטאתי לפניך, אני וביתי ובני אהרן עם קדושך.

אנא השם! כפר נא לעונות ולפשעים ולחטאים, שעויתי ופשעתי ושחטאתי לפניך, אני וביתי ובני אהרן עם קדושך, כפתוב בתורת משה עבדך:

"מי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם, מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו" (ויקרא טו, ל).

גמרא

אביעאי להו:

"ולנשחט" - אקשירה קאי או אהעמדה קאי?

תא שמע:

דתני רב יוסף:

"קשר לשון של זהורית בראש שער המשתלח, והעמידו כנגד בית שילוחו,

ולנשחט כנגד בית שחיטתו, שלא יתערב זה בזה ולא יתערב באחרים".

אי אמרת בשלמא אקשירה קאי - שפיר.

אלא אי אמרת: העמדה קאי,

נהי דבבבבב לא מיערב דהאי קשיר ביה והאי לא קשיר ביה, באחריני מיהת מיערב!

אלא לאו שמע מינה אקשירה קאי,

שמע מינה.

רס"י

שתי לשונות שמעתי. על שתי לשונות של זהורית שמעתי חילוק ביניהם אחת של פרה אדומה שכתוב בה (במדבר יט) ולקח הכהן עץ ארז ואזוב ושני תולעת:

אחת צריכה שיעור. ושיעורה מפרש לקמן:

ואחת אין צריכה שיעור. שכשירה בכל שהוא:

דבעי חלוקה. כדתנן לקמן (דף סז). מה היה עושה המשלח את השעיר חולק לשון זהורית חציו קשר בסלע וחציו קשר בין קרניו:

בעי כובד. שתהא כבידה ותפול לתוך עומק האור כדכתיב (שם) אל תוך שרפת הפרה:

תנאי היא. לקמן בשמעתין:

כיצד הוא עושה. במסכת פרה (פ"ג משנה יא) תנן לה:

כורכן. לעץ ארז ואזוב:

[**בשירי הלשון.** מדקתני שירי מכלל דאיכא תו]:

בזנב הלשון. סרוקה במסרק ונעשית קצרה לראש האחד כמין זנב:

אמר רבי יצחק:

שתי לשונות שמעתי,

אחת של פרה (במדבר יט, ו) ואחת של שעיר המשתלח,

אחת צריכה שיעור, ואחת אינה צריכה שיעור.

ולא ידענא הי מיניהו?

אמר רב יוסף:

ניחזי אנו

שעיר המשתלח דבעי חלוקה - בעי שיעור,

של פרה דלא בעי חלוקה - לא בעי שיעור.

מתקיף לה רמי בר חמא:

דפרה נמי בעי כובד!

אמר ליה רבא:

כובד - תנאי היא.

ודפרה לא בעי חלוקה?

איתיביה אביי:

"כיצד הוא עושה?"

נורכן בשירי לשון" (פרה ג, יא)!

אימא: בזנב לשון.

רש"י

שקלטתן שלהבת. ולא נפלו לתוך שריפת הפרה אלא נתהבהבו באויר: **ומקדש.** כלומר ונתן שם. כל מעשה פרה קרי לה קידוש: **בקולחת.** אש שיש עליה עמוד שלהבת זקוף למעלה כקלח של עשב גבוה צריך להביא אחר והא דאמר רבי חנין כשירה בנכפפת אש ששלהבת נמוכה וכפופה וסמוכה לגחלתה וקריין ביה אל תוך: **שיהיו כולן באגודה אחת.** דבעינן שיהו נלקחין בבת אחת דכתיב ולקח עץ ארז ואזוב ושני תולעת:

אמר רבי חנין אמר רב:

עץ ארז ושני תולעת שקלטתן שלהבת - כשרה.

מיתבי:

"נתהבהב הלשון - מביא לשון אחר ומקדש"!

אמר אביי:

לא קשיא:

קאן - בקולחת.

וקאן - בנכפפת.

רבא אומר:

כובד תנאי היא.

דתניא:

"למה בורכין?

בדי שיהיו כולן באגודה אחת,

דברי רבי.

רבי אלעזר ברבי שמעון אומר:

בדי שיהא בהו כובד, ויפלו לתוך שריפת הפרה".

רפ"י

ואחת של מצורע. דכתיב ביה נמי ושני תולעת ואזוב:
ואין לי לפרש. ואיני יודע לפרש איזו גדולה ואיזו קטנה ואיזו בינונית:
של פרה משקל עשר זוז. דבעיא כובד:
של שעיר. דבעיא חלוקה משקל שני סלעים ודייה בכך:
של מצורע. דלא הא ולא הא סגי ליה בשקל: הכי גרסינן פליגי בה ר"ש בן חלפתא ורבנן בפרה:
וסימן. שלא תטעה לומר שאחד היה אומר משקל שני סלעים משנה זו תהא לך סימן ששינו (מנחות דף קי). אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין לבו לשמים בסימן זה תזכור לומר שהאחד נתן בה שיעור המרבה מכולן והאחד נתן בה שיעור וקא ממעט מכולן אבל שיעור בינוני לא הוזכר כאן:
לא בפרה פליגי. בלשון של פרה:
והוא יומא. דאיפליגי בה נח רביא בר קיסי. שם חכם:
מכפר. מיתת צדיקים מכפרת כדאמר בעלמא (מועד קטן דף כח). למה נסמכה מיתת אהרן לבגדי כהונה לומר לך מה בגדי כהונה מכפרין אף מיתת צדיקים מכפרת:

כי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן:

שלוש לשונות שמעתי:

אחת של פרה,

ואחת של שעיר המשתלח,

ואחת של מצורע.

אחת - משקל עשרה זוז,

ואחת - משקל שני סלעים,

ואחת - משקל שקל,

ואין לי לפרש.

כי אתא רבין פירשה משמיה דרבי יוחנן:

מב, א

של פרה - משקל עשרה זוז,

ושל שעיר המשתלח - משקל שני סלעים,

ושל מצורע - משקל שקל.

אמר רבי יוחנן:

פליגי בה רבי שמעון בן חלפתא ורבנן בפרה,

חד אמר: משקל עשרה,

וחד אמר: משקל שקל.

וסימניד: "אחד המרבה ואחד הממעיט" (מנחות קי).

אמר ליה רבי ירמיה מדיפתי לרבינא:

לא בפרה פליגי,

אלא בשעיר המשתלח פליגי.

וההוא יומא נח נפשיה דרביא בר קיסי,

ואנחו בה סימנא: רביא בר קיסי מכפר בשעיר המשתלח.

כ"י

של פרו. פר כהן גדול של יוה"כ :
אלעזר וחוקה. אלעזר כתיב בה
 ונתתם אותה אל אלעזר הכהן
 וגוי' (במדבר יט) וכתיב (שם)
 זאת חקת התורה וכל היכא
 דכתי' חוקה עיכובא הוא :
אהרן וחוקה. דכתיב (ויקרא טז)
 והקריב אהרן את פר החטאת
 אשר לו וכפר וגוי' ושחט את פר
 החטאת אשר לו וגוי' וכתיב
 באחרי מות בענינא (שם) והיתה
 זאת לכם לחקת עולם לכפר על
 בני ישראל :
שחיטה לאו עבודה היא. ולא
 קיימא חוקה אשחיטה :
שאני פרה דקדושי בדק הבית
היא. כלומר אין בה קדושת
 המזבח אלא קדושת דמים
 בעלמא שהרי שחיטתה בהר
 המשחה הלכך אין צד עבודות
 נחלקות בה וכל העבודות שוות
 בה :
ולא כן זכנ הוא. בתמיה
 אשחיטת פרו דקדושת הגוף
 היא לא כתיבא חוקה ואשחיטת
 פרה כתיבא חוקה ומיפסלא
 בזר :
אמראות נגעים. דכתיב (ויקרא
 יג) כנגע נראה) וחובא אל אהרן
 הכהן :
ושחט אותה לפניו. מדכתיב
 לפניו מכלל דהשחיטה לאו
 אאלעזר קאי אלא ושחט אותה
 אחר לפני אלעזר :
ורב. לעולם אלעזר שחטה ומאי
 לפניו שלא יסיח דעתו
 משמירתה :

אמר רבי יצחק:

שתי שחיטות שמעתי:

אחת של פרה, ואחת של פרו,

אחת כשרה בזר,

ואחת פסולה בזר,

ולא ידענא הי מינייהו.

איתמר:

שחיטת פרה ופרו, רב ושמואל.

חד אמר: פרה - פסולה, פרו - כשרה.

וחד אמר: פרו - פסולה, פרה - כשרה.

תסתיים דרב הוא דאמר פרה פסולה,

דאמר רבי זירא אמר רב¹³⁵:

שחיטת פרה בזר - פסולה.

ואמר רב עלה:

"אלעזר"¹³⁶ "חוקה"¹³⁷ שנינו בה,

ורב מאי שנא פרה דכתיב "אלעזר" ו"חוקה",

פרו נמי הכתיב "אהרן"¹³⁸ וגם "חוקה"¹³⁹!

שחיטה לאו עבודה היא.

אי הכי, פרה נמי!

שאני פרה דקדושי בדק הבית היא.

ולאו כל דכן הוא?

אמר רב שישא בריה דרב אידי:

מידי דהוה במראות נגעים, דלאו עבודה היא, ובקעיא כהונה.

ולשמואל, דאמר פרו פסולה,

מאי שנא פרו דכתיב: "אהרן" ו"חוקה",

פרה נמי הכתיב: "אלעזר" ו"חוקה"!

שאני התם, דכתיב: "ושחט אותה לפניו"¹⁴⁰ (במדבר יט, ג) - שיהא זר שוחט ואלעזר רואה.

ורב?

שלא יסיח דעתו.

ושמואל, שלא יסיח דעתו מנא ליה?

נפקא ליה: מ"ושרף את הפרה לעיניו"¹⁴¹ (במדבר יט, ה).

ורב?

כ"י

דהשתא הוא דמתכשרא פרה.
 שהרי כל עצמה אינה עשויה
 אלא לאפרה :
למעוטי מאי. דלא פסיל בה
 היסח הדעת במעשה פרה :
אסיפת אפרה. ואסף איש טהור
 וגוי' (במדבר יט) :
ומילוי מים. לתת לתוך אפר
 להזות :
לקידוש. היא נתינת מים על

¹³⁵ ע"פ הגהת הגר"א וכן הגירסה במקבילה בזבחים יד, ב,

¹³⁶ ונתתם אותה אל אלעזר הכהן והוציא אותה אל מחוץ למחנה ושחט אותה לפניו (במדבר יט, ג)

¹³⁷ זאת חוקת התורה (במדבר יט, ב)

¹³⁸ והקריב אהרן את פר החטאת אשר לו וכיפר בעדו ובעד ביתו ושחט את פר החטאת אשר לו (ויקרא טז, יא)

¹³⁹ והיתה זאת לכם לחוקת עולם (במדבר יט, לד)

חד בשחיטה,
וחד בשריפה.

וצריכא.

דאי כתב רחמנא בשחיטה - משום דתחילת עבודה היא,
אבל שריפה אימא לא,

וצריכא.

ואי כתב רחמנא בשריפה - משום דהשתא הוא דמתכשרא פרה,
אבל שחיטה אימא לא,

וצריכא.

למעוטי מאי?

אילימא למעוטי אסיפת אפרה ומילוי מים לקידוש,

מבב, "למשמרת למי נדה" (במדבר יט, ט) כתיב!

אלא למעוטי השלכת עץ ארז ואזוב ושני תולעת,
דלאו גופה דפרה נינהו.

לסיועיה לרב. דאמר פרה שחיטתה בזר פסולה:

הזאת מימיה אין כשירה באשה. לקמן מפרש לה: **ואין כשירה אלא ביום.** דכתיב (במדבר יט) הוא יתחטא בו ביום השלישי: מניין לרבות שחיטתה וקבלת דמה והזאת דמה ושריפתה והשלכת עץ ארז ואזוב ושני תולעת. דלא יהיו כשרין אלא ביום דאילו לענין באשה כבאיש אינו אצטריך לרבווי דכולהו כתיב בהו או אלעזר או כהן:

והזאת דמה. אל נוכח פני אהל מועד שבע פעמים:

ת"ל תורה. זאת חקת התורה (שם) תורה אחת לכל עבודתה: **ת"ל זאת.** את הכתוב כאן קיים ואל תוסיף:

אחר שריבה הכתוב ומיעט. ולא פירש מאי ריבה ומאי מיעט מעתה לא מסרן אלא להתבונן בה את האמת ואת הישר:

אמרת הרי אנו למידין כולן מהזאת מימיה. שפסול הלילה מפורש בו:

שאין כשרים באשה כבאיש. כדלקמן ולקח אזוב וטבל במים איש טהור וגוי (שם):

והאי מאי תיובתיה. לשמואל אי נימא מדקתני שחיטה פסולה באשה פסולה נמי בזר:

אשה מאי טעמא. מנא ליה דשחיטה פסולה באשה בשלמא קבלת דמה והזאת דמה כתיב

ולקח אלעזר הכהן מדמה היינו קבלה והזה אל נכח פני אהל מועד היינו הזאתה ושריפה נמי לעיל מינה כתיב כהן והדר ושרף את הפרה לעיניו דאלעזר והשלכת עץ ואזוב כהן כתיב אלא שחיטה מהיכא:

אלעזר ולא אשה. ועל כרחך ושחט אותה לפניו אאלעזר קא דריש ליה תנא כרב דאי שיהא אחר שוחט ואלעזר רואה כדדריש שמואל מהיכא ממעט אשה אלא מאלעזר דריש ליה תנא וכי היכי דממעט אשה מהכא ממעטינן נמי זר:

]"איתמר:

שחיטת פרה ופרו, רב ושמואל.

חד אמר: פרה - פסולה, פרו - כשירה.

וחד אמר: פרו - פסולה, פרה - כשירה.

תסתיים דרב הוא דאמר פרה פסולה..."]

איתמר:

שחיטת פרה בזר,

רבי אמי אמר: כשירה,

ורבי יצחק נפחא אמר: פסולה.

עולא אמר: כשירה,

ואמרי לה: פסולה.

מתבי רבי יהושע בר אבא לסיועיה לרב:

"אין לי אלא הזאת מימיה:

שאין כשרין באשה כבאיש,

ואין כשרין אלא ביום.

מניין לרבות:

שחיטתה,

וקבלת דמה,

והזאת דמה,

ושריפתה,

והשלכת עץ ארז ושני תולעת?

תלמוד לומר: "תורה"¹⁴⁰ (במדבר יט, ב).

יכול שאני מדבה אף: אסיפת אפרה, ומילוי מים וקידוש?

תלמוד לומר: "זאת" (במדבר יט, ב).

ומה ראית לרבות את אלו, ולהוציא את אלו?

אחר שריבה הכתוב ומיעט, אמרת: הרי אנו למדין כולן מהזאת מימיה,

מה הזאת מימיה אינן כשרין באשה כבאיש, ואין כשרין אלא ביום,

אף אני אביא:

שחיטתה וקבלת דמה,

והזאת דמה, ושריפתה,

והשלכת עץ ארז ואזוב ושני תולעת,

הואיל ואין כשרין באשה כבאיש - אין כשרין אלא ביום.

ומוציא אני אסיפת אפרה ומילוי מים וקידוש,

הואיל וכשרין באשה כבאיש - כשרין נמי ביום ובלילה."

והאי מאי תיובתא?

אילימא מדפסולין באשה פסולין נמי בזר,

הזאת מימיה תוכיח: פסולין באשה וכשרין בזר!

אמר אביי:

היינו תיובתיה:

אשה מאי טעמא?

"אלעזר" - ולא אשה,

זר נמי, "אלעזר" - ולא זר!

רס"י

כל הפרשה כולה. של פרה כמו שעבודותיה סדורות זו אחר זו: **משמע מוציא מיד משמע ומשמע ממילא.** כשתדקדק בה אינך יכול להשוות שיטת הפרשה בשהו שיהיו כל מקראותיה שוים זה עם זה אלא יש בהן משמע מקרא זה מוציא מכלל משמע מקרא שלפניו מה שפסל זה הכשיר זה או מה שהכשיר זה פוסל זה ויש בה מקראות משמעות שמתקיימין ממילא משמעותו שהמשמע עומד במקומו ואינו מוציא מכלל חבירו ולפי סידורן יש לך להבין מהו המוציא מכלל חבירו ומי משמע ממילא ועכשיו דורש והולך את כולה:

לאלעזר. שהוא סגן:

בשלמא למאן דאמר לדורות בכהן הדיוט שפיר. דכיון דלא קבע לה קרא בהדיא סגן או כהן גדול. כל כהנים כשרין בה:

שלא יאמרו שתים שחטו. וקיי"ל שכל מלאכות הנעשות עמה פוסלות אותה כדתנן (פרה פ"ד משנה ד'): כל העוסק בפרה מתחילה ועד סוף פוסלין אותה במלאכה ולקמן (דף מג.) נמי אמרינן ושחט אותה שלא ישחוט אחרת עמה:

משום שנאמר אותה. והוציא אותה:

דדריש טעמא דקרא. בבבא מצינא (דף קטו.) אלמנה עשירה ממשכנין אותה עניה אין ממשכנין אותה מפני שאתה צריך להחזיר לה ואתה משיאה שם רע בשכינותיה:

דאפיק חמור בהדה. דלתנא קמא שרי דליכא שמא יאמרו לרבי אסור דהא אותה כתיב:

רס"י

ולקח אלעזר הכהן. בקבלת דמה:

לשמאל. דדייק לפניו לומר שהזר כשר לשחיטה איצטריך למיכתב בקבלת דמה אלעזר לאהדורה לאלעזר דאי כתב ולקח מדמה (והזה באצבעו) הוה משמע דאשוחט קאי: **לרב.** נמי דאמר שחיטה באלעזר היא לא הוה ליה למיכתב בקבלה אלעזר וכי כתיב הוי מיעוט אחר מיעוט לאלעזר ולא אחר ואין מיעוט אחר מיעוט כו':

ולקח הכהן עץ ארז לשמואל. דאמר קבלה והזאה באלעזר הואי כתיב בה כהן לאכשורי השלכת עץ ארז בכהן הדיוט הוי האי משמע מוציא מיד משמע וכן כל הני דאמרינן ולרב דמכשר קבלה בכהן הדיוט הוי

אמר עולא:

כל הפרשה כולה¹⁴¹:

משמע מוציא מיד משמע. ומשמע ממילא.

"ונתתם אתה אל אלעזר הכהן" (במדבר יט, ג) -

"אותה" ל"אלעזר" - ולא לדורות לאלעזר.

איכא דאמרי: לדורות בכהן גדול.

ואיכא דאמרי: לדורות בכהן הדיוט.

בשלמא למאן דאמר: "לדורות בכהן הדיוט" - שפיר.

אלא למאן דאמר: "לדורות בכהן גדול" - מנא ליה?

גמר "הקה" "קה" מיום הכפורים.

"והוציא אותה" (במדבר יט, ג) - שלא יוציא אחרת עמה.

כדתנן:

"לא היתה פרה רוצה לצאת - אין מוציאין עמה שחורה שלא יאמרו שחורה שחטו,

ואין מוציאין עמה אדומה - שלא יאמרו שתים שחטו.

דבי אומר:

לא מן השם הוא זה,

אלא משום שנאמר: "אתה" - לבדה" (פרה ג, ז).

ותנא קמא, הא כתיב **"אתה"!**

מאן תנא קמא?

רבי שמעון היא,

דדריש טעמיה דקרא.

מאי בינייהו?

איכא בינייהו:

מגא, דאפיק חמור בהדה.

"ושחט אותה" (במדבר יט, ג) - שלא ישחוט אחרת עמה.

"לפניו" -

לרב - שלא יסח דעתו ממונה,

לשמאל - שיהא זר שוחט ואלעזר רואה.

¹⁴¹ א ודבר יהנה אל-משה ואל-אהרן לאמר. ב זאת חקת התורה אשר-ענה יהנה לאמר דבר אל-בני ישראל ויקחו אליה פרה אדמא אשר לא-עלה עליה על. ג ונתתם אתה אל-אלעזר הכהן והוציא אותה אל-מחוז לפחנה ושחט אותה לפניו. ד ולקח אלעזר הכהן מדין פני אהל-מועד מדמה שבע פעמים. ה ושרף את-הפרה לעיניו את-ערה ואת-בשרה ואת-דמה על-פרשה ישראל. ו ולקח הכהן עץ והשליך אל-תוך שרפת הפרה. ז וכבס בגדיו הכהן ורחץ בשרו במים ואחר יבא אל-המחנה וטמא הכהן עד-הערב. ח והשרף אתה בשרו במים וטמא עד-הערב. ט ואסף איש טהור את אפר הפרה והניח מחוץ לפחנה במקום טהור והיתה לעדת בני-ישראל למשמנו וכבס האסף את-אפר הפרה את-בגדיו וטמא עד-הערב והיתה לבני ישראל ולגר הגר בתוכם לחקת עולם. יא הנגע במת לכל-נפש ה הוא יתחטא-בו ביום השלישי וביום השביעי יטהר ואם-לא יתחטא ביום השלישי וביום השביעי לא יטהר. יב כל-הנגע במת בנפש ה יתחטא את-משפן יהנה טמא ונכרתה הנפש ההוא מיישראל כי מי נדה לא-זרק עליו טמא יהנה עוד טמאתו בו. יד זאת התורה אדם אל-האהל וכל-אשר באהל וטמא שבעת ימים. טו וכל כלי פתוח אשר אין-צמיד פתיל עליו טמא הוא. טז וכל אשר-יגע על-פני הש בעצם אדם או בקבר וטמא שבעת ימים. יז ולקחו לטמא מעפר שרפת החטאת ונתן עליו מים חיים אל-כלי. יח ולקח אהוב וטבל בפ האהל ועל-כל-הפלים ועל-הנפשות אשר היו-שם ועל-הנגע בעצם או בקהל או במת או בקבר. יט והזה הטהר על-הטמא ביום השל ביום השביעי וכבס בגדיו ורחץ במים וטהר בערב. כ ואיש אשר-טמא ולא יתחטא ונכרתה הנפש ההוא מתוך הקהל כי את-מקדש עליו טמא הוא. כא והיתה להם לחקת עולם ומונה מי-הנדה וכבס בגדיו והנגע במי הנדה וטמא עד-הערב. כב וכל אשר-יגע-בו הטמא וטמא עד-הערב. {פ} (במדבר פרק ט א-כב)

"וְלִקַּח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן מִדָּמָה בְּאַצְבָּעוֹ" (במדבר יט, ד),
לְשִׁמוּאֵל - לְאַהֲדוּרִיָּה לְאַלְעָזָר.
לְרֵב - הָיוּ מִיעוּט אַחַר מִיעוּט אַחַר מִיעוּט אֲלָא לְרֵבּוֹת, דְּאִפִּילוּ כֹהֵן הַדְּיוּט.

"וְלִקַּח הַכֹּהֵן עֵץ אֲרֵז וְאֹזֵב וּשְׁנֵי תוֹלְעֹת" (במדבר יט, ו),
לְשִׁמוּאֵל - דְּאִפִּילוּ בְכֹהֵן הַדְּיוּט.
לְרֵב - אִיצְטְרִיד, סְלִקָא דְעֵתָא אֲמִינָא: בֵּינּוּ דְלָאוּ גּוּפָה דְפָרָה נִינְהוּ, לָא לִיבְעֵי כֹהֵן,
קָא מִשְׁמַע לֹן.

"וְכַבֵּס בְּגָדָיו הַכֹּהֵן" (במדבר יט, ז) - בְּכִיחוּנּוֹ.

"וְטָמֵא הַכֹּהֵן עַד הָעֶרֶב" (במדבר יט, ח) - כֹּהֵן בְּכִיחוּנּוֹ לְדוֹרוֹת.

הַנִּיחָא לְמֵאן דְּאָמַר: לְדוֹרוֹת בְּכֹהֵן הַדְּיוּט שְׁפִיר,
אֲלָא לְמֵאן דְּאָמַר: לְדוֹרוֹת בְּכֹהֵן גְּדוּל,
הַשְׁתָּא כֹהֵן גְּדוּל בְּעֵינָן בְּכִיחוּנּוֹ מִיבְעֵיא?

אִין, מִיִּלְתָּא דְאֵתִיא בְּקַל וְחוֹמֶר טָרַח וְכֹתֵב לָהּ קָרָא.

"וְאָסַף אִישׁ אִישׁ טְהוֹר אֶת אִפְרַיִם הַפָּרָה וְהַנִּיחַ" (במדבר יט, ט),
"אִישׁ" - לְהַכְשִׁיר אֶת הָזֶר.
"טְהוֹר" - לְהַכְשִׁיר אֶת הָאִשָּׁה.
"וְהַנִּיחַ" - מִי שֵׁישׁ בּוֹ דַּעַת לְהַנִּיחַ,
יֵצְאוּ חֲרֵשׁ שׁוֹטֵה וְקָטָן שְׂאִין בְּהוֹן דַּעַת לְהַנִּיחַ.

"וְלִקְחוּ לְטָמֵא מִעֵפֶר שְׂרָפַת הַחֲטָאֵת וְנָתַן עָלָיו מִיַּם חַיִּים אֶל-כָּלִי" (במדבר יט, י).

תְּנֵן הֵתָם:

"הַבֵּל בְּשָׂרֵינוּ לְקַדֵּשׁ"

חוּץ מִחֲרֵשׁ שׁוֹטֵה וְקָטָן.

רַבִּי יְהוּדָה:

מִכְשִׁיר בְּקָטָן.

וּפּוֹסֵל בְּאִשָּׁה וּבְאֲנָדְרוּגִינוֹס" (פּרָה ה, ד).

מֵאִי טַעְמָא דְרַבְּנָן?

דְּכֹתִיב: **"וְלִקְחוּ לְטָמֵא מִעֵפֶר שְׂרָפַת הַחֲטָאֵת"** (במדבר יט, י) -
הֵנֵךְ דְּפָסְלִי לָךְ בְּאִסְיָפָה - פָּסְלִי לָךְ בְּקִידוּשׁ,
וְהֵנֵךְ דְּאִכְשָׁרִי לָךְ בְּאִסְיָפָה - אִכְשָׁרִי לָךְ בְּקִידוּשׁ.

וְרַבִּי יְהוּדָה?

אִם כֵּן לִימָא קָרָא 'וְלִקְחוּ', מֵאִי **"וְלִקְחוּ"**?

דְּאִפִּילוּ קָטָן דְּפָסְלִי לָךְ הֵתָם,

הִכָּא - כָּשֵׁר.

"אִשָּׁה" מֵנָא לִיָּה?

רַש"י

אִשָּׁה מֵנָא לִיָּה. וְכֵן אֲנִדְרוּגִינוֹס
מִשּׁוּם סַפְקָא אִשָּׁה:

וְרַבְּנָן. אִמְרִי לָךְ לְעוֹלָם אֲדַלְעִיל
קָאִי וְהָא דְלֵא כְּתִיב וְלִקַּח לְשׁוֹן
יַחֲדַי דְאִי כְּתִיב וְלִקַּח וְנָתַן הוּי
אֲמִינָא עַד דְּשַׁקִּיל חַד הָאֲפֵר

"ונתנו" - ולא ונתנה'.

ורבנו?

אי כתב רחמנא: 'ולקח ונתנו', הוה אמינא עד דשקיל חד ויהיב חד,
כתב רחמנא **"ולקחו"**.
ואי כתב רחמנא: 'ולקחו ונתנו', הוה אמינא: עד דשקלי תרי ויהבי תרי,
כתב רחמנא **"ולקחו" ונתנו** (במדבר יט, יז) - דאפילו שקלי תרי ויהיב חד.

"ולקח אוזב וטבל במים איש טהור" (במדבר יט, יח),

לרבנו, **"איש"** - ולא אשה.

"טהור" - להכשיר את הקטן,

ולרבי יהודה, **"איש"** - ולא קטן,

"טהור" - להכשיר את האשה.

מיתבי:

"הכל נשרין להזות חוץ מטומטום ואנדווגינוס ואשה,

וקטן שיש בו דעת אשה מסייעתו ומזה" (פרה יב, ז).

מגב, ולא פליג רבי יהודה!

אמר אביי:

כיון דאמר מר: משמע מוציא מיד משמע, ומשמע ממילא, פליג.

"והזה הטהור על הטמא" (במדבר יט, ט),

"טהור" - מכלל שהוא טמא,

לימד על טבול יום שפשוט בפרה.

אמר רבי אסי:

כי הוה בה רבי יוחנן וריש לקיש לא מסקי מינה, אלא כמאי דמסיק תעלא מבי כרבא.

אלא אמרי: "משמע מוציא מיד משמע, ומשמע ממילא".

תני תנא קמיה דרבי יוחנן:
"כל השחיתות בשירות בזר,
חוץ משל פרה".

אמר ליה רבי יוחנן:
פוק תני לברא,
לא מצינו שחיתה בזר פסולה.

ורבי יוחנן, לא מיבעיא לתנא דלא ציית,
אלא אפילו לרביה לא ציית.
דאמר רבי יוחנן משום **רבי שמעון בן יהוצדק**:
שחיתת פרה בזר - פסולה.
ואני אומר: כשירה. לא מצינו שחיתה שפסולה בזר.

מדת הדין נותנת. כלומר כך יפה
לומר שאחר שהתודה על עצמו
ויהא זכאי ראוי לכפר על
אחרים:

"בא לו אצל פרו שניה, [וסומך שתי ידיו עליו ומתודה,
וכך היה אומר: "אנא השם! עויתי פשעתי חטאתי לפניך אני וביתי ובני אהרן עם קדושך].

מאי שנא בוידי ראשון דלא אמר: "ובני אהרן עם קדושך"
ומאי שנא בוידי שני דאמר: "ובני אהרן עם קדושך"?

תנא דבי רבי ישמעאל:
"כך היא מדת הדין נותנת, מוטב יבא זכאי ויכפר על החיוב.
ואל יבא חיוב ויכפר על החיוב".

מתני'

למי שהיה ממרס בו. מיגס בו: שלא יקרוש. כשישהה עד שתעשה עבודת הקטורת כמו שסדורות בפרשה:

על הרובד הרביעי. כל הרצפה עשויה שורות שורות טבלאות אבני שיש וכל שורה ושורה קרויה רובד וקא סלקא דעתיה דעל שורה רביעית שמפתח ההיכל ולפנים קאמר:

מחנה. גחלים והניחם עד שיחפון קטורת ויתן לתוך הכף ואח"כ יכניס כף ומחנה לפנים: בכל יום. כשחותה גחלים ממערכה שניה של קטורת להכניס על המזבח הפנימי לקטורת שחרית וערבית: חותה בשל כסף. מפרש טעמא בגמ':

והיום חותה וכו'. טעמא דיוה"כ בכולהו משום חולשא דכהן גדול:

והיום ארוכה. כדי שיתן ידו למטה מזרועו ותהא זרועו מסייעתו:

פרס. חצי מנה:

מוסיף מלא חפניו. שמכניס לפני ולפנים לבד מפרס שחרית ושל ערבית הניתן על מזבח הפנימי:

והיום דקה מן הדקה. זו שהיה מכניס לפני ולפנים היה מחזיר ערב יוה"כ למכתשת ושוחקה הדק:

בכל יום כהנים. העולים למזבח עולים בשפת מזרחו של כבש שהמזרח הוא לימין העולה שהרי פניו לצפון כשעולה בכבש שהוא בדרום וכיון דכל תחילת פנותיו לימין אין נאה שיהא מקיף שלא לצורך ורוחב הכבש שש עשרה אמה עולה במזרח ומקיף את המזבח לעבודתו וירד לצד שמאל בשפת מערב:

והיום. כהן גדול מראה כבודו וחיבתן של ישראל שהוא שלוחן ועושה עצמו כבן בית ואם בא לעלות למזבח להקיף כגון למתן דמים תמידין ומוספין ואילו ואיל העם מקיף את כל הכבש לצורך שלא לצורך:

ארבע מערכות כו'. מפרש בגמרא:

גמ'

והא כתיב וכל אדם וגו'. ומוקמינן לה לקמן בשמעתין בשעת הקטורת ואת אמרת ממרס בו על הרובד רביעי שבהיכל:

תני של היכל. כשיוצא מן ההיכל לעזרה מונה את הרובדין והוי האי רביעי להיכל:

משנה

שחטו וקבל במזרק את דמו, ונתנו למי שהוא ממרס בו, על הרובד הרביעי שבהיכל, כדי שלא יקרוש.

נטל מחתה ועלה לראש המזבח, ופנה גחלים אילך ואילך וחותרה מן המעובלות הפנימיות, וירד והניחה על הרובד הרביעי שבעזרה.

בכל יום היה חותרה בשל כסף, ומערה בתוך של זהב, והיום חותרה בשל זהב ובה היה מכניס.

בכל יום בשל ארבעת קבין, ומערה לתוך שלשת קבין, והיום חותרה בשלשת קבין ובה היה מכניס. רבי יוסי אומר:

בכל יום חותרה בשל סאה ומערה בתוך שלשת קבין, והיום חותרה בשלשת קבין ובה היה מכניס.

בכל יום היתה כבדה, והיום קלה.

בכל יום היתה ידה קצרה, והיום ארוכה.

בכל יום היתה זרועה ירוק והיום אדום.

דברי רבי מנחם.

בכל יום מקריב פרס בשחרית ופרס בין הערבדים, והיום מוסיף מלא חפניו.

בכל יום היתה דקה,

והיום דקה מן הדקה.

בכל יום כהנים עולין במזרחו של כבש, ויורדין במערבו, והיום כהן גדול עולה באמצע ויורד באמצע.

רבי יהודה אומר:

לעולם כהן גדול עולה באמצע ויורד באמצע.

בכל יום כהן גדול מקדש ידיו ורגליו מן הכיור, והיום מן הקיתון של זהב.

רבי יהודה אומר:

לעולם כהן גדול מקדש ידיו ורגליו מן הקיתון של זהב.

בכל יום היו שם ארבע מערכות,

והיום חמש,

דברי רבי מאיר.

רבי יוסי אומר:

בכל יום שלש והיום ארבע.

רבי יהודה אומר:

בכל יום שתים, והיום שלש.

גמרא

והכתיב: "וכל אדם לא יהיה באהל מועד"¹⁴² (ויקרא טז, יז)!

אמר רב יהודה:

תני של היכל.

¹⁴² וכל אדם לא יהיה באהל מועד בכאן לכפר בקודש עד צאתו

רש"י

יכול אף בכל העזרה. לא יהא אדם עומד כשהכהן מקטיר קטרת לפני ולפנים: אין לי אלא בשעת הקטרת משמע: לקמיה מפרש מאי משמע: **הוי אומר זו הקטרת קטרת.** דאילו מתן דמים אין שוה בכולם שהפר מכפר עליו ועל הכהנים והשעיר על ישראל: **על לשון הרע.** כי ההיא דקרח לשון הרע הוה דכתיב (במדבר יז) אתם המיתם את עם ה' וסתם לשון הרע בחשאי הוא:

תנו רבנן:

"**וְכַל אָדָם לֹא יִהְיֶה בְּאֵהָל מוֹעֵד**" (ויקרא טז, יז).

מד, א

יכול אפילו בעזרה?

תלמוד לומר: "**בְּאֵהָל מוֹעֵד**" (ויקרא טז, יז).

אין לי אלא באהל מועד שבמדבר, שילה ובית עולמים מנין?

תלמוד לומר: "**בְּקֹדֶשׁ**" (ויקרא טז, יז).

אין לי אלא בשעת הקטרה, בשעת מתן דמים מנין?

תלמוד לומר: "**בְּבֹאֵו לְכַפֵּר**" (ויקרא טז, יז).

אין לי אלא בכניסתו, ביציאתו מנין?

תלמוד לומר: "**עַד צֵאתוֹ**" (ויקרא טז, יז).

"**וְכַפֵּר בְּעֵדוֹ וּבְעֵד בֵּיתוֹ וּבְעֵד כָּל קֹהֵל יִשְׂרָאֵל**" (ויקרא טז, יז),

בפרתו קודמת לכפרת ביתו,

בפרת ביתו קודמת לכפרת אחיו הכהנים,

בפרת אחיו הכהנים קודמת לכפרת כל קהל ישראל."

אמר מר:

"אין לי אלא בשעת הקטרה."

מאי משמע?

אמר רבא, וכן אמר רבי יצחק בר אבדימי, וכן אמר רבי אלעזר:

אמר קרא: "**וְכַפֵּר בְּעֵדוֹ וּבְעֵד בֵּיתוֹ וּבְעֵד כָּל קֹהֵל יִשְׂרָאֵל**" (ויקרא טז, יז),

איזהו כפרה ששונה לו ולביתו ולא אחיו הכהנים ולכל קהל ישראל?

הוי אומר זה הקטרת הקטורת.

קטורת מכפרת?

אין,

דהא תני רבי חנניא:

"**לְמַדְנוּ לְקִטּוֹרֶת שְׂמֵכַפְרָת שְׂנֵאמַר: "וַיִּתֵּן אֶת הַקִּטּוֹרֶת וַיְכַפֵּר עַל הָעָם"** (במדבר יז, יב)."

ותנא דבי רבי ישמעאל:

"על מה קטורת מכפרת?

על לשון הרע,

יבא דבר שבחשאי, וכפר על מעשה חשאי."

מבין האולם ולמזבח. מכל אויר כ"ב
אמות שביניהם:

ל"ש אלא בשעת הקטרה דהיכל.
דמזבח הפנימי שחרית וערבית שהרי
סמוך לו:

אבל בשעת הקטרה דלפני ולפנים.
מהיכל שהוא סמוך לו פרשי אבל
מבין האולם ולמזבח שהוא מרוחק
לא פרשי:

בשעת מתן פר כהן משיח. הבא על
אחת מכל המצות שטעה בהוראת
עצמו ועשה ומתן דמו על הפרוכת
ועל מזבח הזהב:

ושעירי עבודת כוכבים. ציבור שעבדו
ע"ז בהוראת בית דין מביאים פר
לעולה ושעיר לחטאת כדכתיב
בפרשת שלח לך אנשים (שם טו)
ואותו שעיר מתן דמו על הפרוכת
ואינו נאכל כדילפינן בסיפרא וסיפרי
ובמסכת זבחים (דף מז.):

הא מה מעלה יש כו'. האי הא כמו
הרי כלומר מעתה מעלה יש בפרישה
בין היכל לבין אולם ולמזבח:

בין בשעת הקטרה כו'. קא סלקא
דעתיה בין בשעת הקטרה דלפני
ולפנים בין שלא בשעת הקטרה
דלפני ולפנים אלא בשעת מתן דמים
דלפני ולפנים:

ומבין אולם ולמזבח אין פורשין.
משום לפני ולפנים אלא בשעת
הקטרה אבל לא בשעת מתן דמים:
מאי לאו כו'. כדפרישית:

לא בשעת הקטרה דהיכל. קאמר
דפורשים מבין האולם ולמזבח והכי
קתני כשם שפורשים מבין האולם
בשעת הקטרה דהיכל כך פורשין
בשעת מתן פר כהן משיח דהוי נמי
בהיכל:

אי הכי. דכשם שפורשין בשעת
הקטרה אהיכל קאי ולא אדלפני
ולפנים הא מה מעלה יש בתמיה וכי
אין עוד מעלה אלא הא דשלא בשעת
הקטרה דלפני ולפנים דקתני שבהיכל
פורשין בין בשעת הקטרה בין דהיכל
בין לפני ולפנים בין שלא בשעת
הקטרה אלא בשעת מתן דמים בין
דהיכל בין לפני ולפנים ומבין האולם
ולמזבח לא פרשין שלא בשעת
הקטרה דהיא שעת מתן דמים דלפני
ולפנים אלא בשעת הקטרה דהיכל
דהא אפילו בשעת הקטרה יש מעלה
דאילו מהיכל פרשי כו':

הא קתני. בניחותא הי"נ קאמר האי
שלא בשעת הקטרה דקאמר שלא
בשעת הקטרה דהיכל קאמר אלא
בשעת הקטרה היא לפני ולפנים:

בין בשעת הקטרה. [דהיכל] והא
שלא בשעת הקטרה דקתני תנא שלא
בשעת הקטרה דידיה אלא בשעת
הקטרה דלפני ולפנים:

בקדושה. מתן דמים:

שם פרישה אחת. כולה חדא מעלה
היא דמהיכל פרשי [משום] לפני
ולפנים בין בשביל הקטרה ובין
בשביל מתן דמים ומבין האולם
ולמזבח לא [פרשין] בשביל לפני
לפנים כלל וכיון דאשמועינן דמשום
הקטרה דלפני ולפנים לא פרשי לא
איצטריך לאשמועינן משום מתן
דמים:

תנן התם:

"פורשין מבין האולם ולמזבח בשעת הקטרה" (כלים א, ט).

אמר רבי אלעזר:

לא שנו אלא בשעת הקטרה דהיכל,
אבל בשעת הקטרה דלפני ולפנים,
מהיכל - פרשי,
מבין האולם ולמזבח - לא פרשי.

מת"כ רב אדא בר אבהו, ואמר ליה כדאי:

"רבי יוסי אומר:

נשם שפורשין מבין האולם ולמזבח בשעת הקטרה,

כך פורשין בשעת מתן פר כהן משיח,

ופר העלם דבר של ציבור,

ושעירי עבודה זרה.

הא, מה מעלה יש בין היכל לבין האולם ולמזבח?

אלא, שבהיכל - פורשין בין בשעת הקטרה ובין שלא בשעת הקטרה,

ומבין האולם ולמזבח - אין פורשין אלא בשעת הקטרה."

בשעת הקטרה מיהא פרשי, מאי לאו בשעת הקטרה דלפני ולפנים!

לא, בשעת הקטרה דהיכל.

אי הכי,

הא "מה מעלה" ותו לא?!

הא איכא הא מעלה: דאילו מהיכל פרשי בין בשעת הקטרה דידיה בין בשעת הקטרה דלפני ולפנים,

ואילו מבין האולם ולמזבח לא פרשי אלא בשעת הקטרה דהיכל!

הא קתני: "אלא שבהיכל פורשין בין בשעת הקטרה ובין שלא בשעת הקטרה,

ומבין האולם ולמזבח אין פורשין אלא בשעת הקטרה".

מד, ב

והא איכא הא מעלה, דאילו מהיכל פרשי בין בקדושה דידיה, בין בקדושה דלפני ולפנים,

ואילו מבין האולם ולמזבח לא פרשי אלא בקדושה דהיכל!

אמר רבא:

שם פרישה אחת היא.

מעלות דאורייתא. מעלות שמנו חכמים במשנה במסכת כלים בפ"ק (משנה ח) דקאמר התם הר הבית מקודש מירושלים והחיל מהר הבית ועזרת נשים מן החיל ועזרת ישראל משל נשים ושל כהנים משל ישראל ובין האולם ולמזבח מן העזרה וההיכל מבין האולם ולמזבח דאורייתא ניהו הלכה למשה מסיני והכי גמירי להו הלכך לענין פרישה נמי דקרא לא איצטריך פרישה אלא מהיכל כדכתיב וכל אדם לא יהיה באהל מועד ואתו רבנן וגזור בין האולם ולמזבח דילמא מיקרי ועייל להיכל ולא נמשכה שאר עזרה לאותה גזירה שהרי בין אולם ולמזבח קדושה אחת היא ושאר כל העזרה קדושה אחת ובין האולם למזבח גופה גזירה והוא לה שאר עזרה גזירה לגזירה ואי סלקא דעתך מעלות דקתני התם דרבנן ניהו אבל מדאורייתא בין האולם ולמזבח וכל העזרה חדא קדושה היא מ"ש כו' :

מכולה עזרה נמי [נפרשו]. משום הא גזירה גופה דהא כולה חדא גזירה :

ש"מ. מדגזר בין האולם ולמזבח פרישה :

קדושת היכל ואולם חדא היא. ואולם נמי אהל מועד מקרי ועביד הרחקה לפרוש מבין האולם ולמזבח פרישה לכל העזרה דילמא עייל לאולם וקא עבר אלא יהיה באהל מועד :

אולם ובין האולם ולמזבח חדא היא. וכי גזר אולם אטו היכל אימשיך האויר דבין האולם בההיא גזירה :

אמר מר:

"בְּךָ פִּזְרִישׁוּן בְּשַׁעַת מַתָּן פֶּר נְהוּן מְשִׁיחַ, וּפֶר הָעֵלֶם דְּבַר שְׁל צְבוּר, וּשְׁעִירֵי עֲבוּדָה זָרָה."

מנא לן?

אמר רבי פדת:

אתיא "כפורה" "כפורה" מיום הכפורים.

אמר רב אדא בר אהבה:

שָׁמַע מִיְנֵהּ: "מַעֲלֹת" (כלים א, ח) דאורייתא,

והכי גמירי להו.

דאי סלקא דעתך דרבנן - מאי שנא בין האולם ולמזבח?

דילמא מיקרו ועיילי מכולה עזרה נמי נפרשו, דילמא מיקרו ועיילי!

בין האולם ולמזבח - כיון דלא מפסיק מידי, לא מינקרא מילתא.

עזרה - כיון דאפא מזבח החיצון מפסיק, מינקרא מילתא.

אמר רבא:

שָׁמַע מִיְנֵהּ: קדושת אולם והיכל חדא מילתא היא.

דאי סלקא דעתך שתי קדושות ניהו,

אולם גופיה גזירה וניקום ונגזור גזירה לגזירה!?

לא, אולם ובין האולם ולמזבח חדא קדושה היא,

היכל ואולם שתי קדושות.

חסה על ממונן. ואנן נמי חסינן
וחתיית גחלים שוחקת את הכלי
ומחסרתו:

משום חולשא. שטורח הוא
לערות מכלי אל כלי:

קב גחלים. כשמערה של ארבעת
קבין לתוך של שלשה מתפזר לו
קב גחלים הוא מכבדו לתוך
אמה סילון של עזרה היוצאת
לנחל קדרון:

ולא רבי יוסי. דאי ר' יוסי
שלשה מתפזרין:

בשל קבין היה מכניס. וחיתה
בשל ד' קבין כרבנן שאמרו בשל
ד' קבין היה חיתה:

סאה מדברית. ששת קבין
מדבריות וכשבאו לירושלים
הוסיפו שתות על המדות
ונעשות ששת קבין מדבריות
חמש ירושלמיות וכשחיתה בשל
סאה מדברית מערה לתוך
שלשת קבין ירושלמיות נתפזרו
לו קבין ירושלמיות:

**"בכל יום היה חותה בשל כסף [ומערה בתוך של זֶהב,
והיום חותה בשל זֶהב ובה היה מכניס]."**

מאי טעמא?

התורה חסה על ממונן של ישראל.

"והיום חותה בשל זֶהב ובה היה מכניס."

מאי טעמא?

משום חולשא דכהן גדול.

**"בכל יום בשל ארבעת קבין [ומערה לתוך שלשת קבין,
והיום חותה בשלשת קבין ובה היה מכניס]."**

רבי יוסי אומר:

בכל יום חותה בשל סאה ומערה בתוך שלשת קבין]."

תנא:

"נתפזרו לו קב גחלים, מכבדו לאמה" (תמיד לג).

תני תדא: "קב",

ותני אידך: "קבבים".

בשלמא הך דתני קב כרבנן.
אלא הך דתני "קבבים", מני?
לא רבנן,
ולא רבי יוסי!

אמר רב חסדא:

רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה היא,

דתניא:

"רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומר:

בשל קבבים היה מכניס."

רב אשי אומר:

אפילו תיקא רבי יוסי,

והכי קאמר: בכל יום היה חותה בשל סאה מדברית, ומערה לתוך שלשת קבין ירושלמיות.

כס"י

היה גלדה עבה. דופנה עבה לכך
היתה כבדה:

רד. דק:

ניאשתיק. טבעת בראשה
שמקשקש ומשמיע קול משום
ונשמע קולו בבואו וגוי (שמות
כח):

"בְּכֹל יוֹם הִיְתָה כְּבִידָה וְהַיּוֹם קֵלָה".

תנא:

"בְּכֹל יוֹם הִיְתָה גְלֵדָה עֲבָה, וְהַיּוֹם רַךְ".

"בְּכֹל יוֹם הִיְתָה קֶצֶרָה וְהַיּוֹם אֲרוּכָה".

מאי טעמא?

כְּדִי שְׁתֵּהא זְרוּעוֹ שֶׁל כֶּהֱן גָּדוֹל מְסִיעֵתוֹ.

תנא:

"בְּכֹל יוֹם לֹא הָיָה לָהּ נִיאֲשֵׁתִיק¹⁴³

וְהַיּוֹם הָיָה לָהּ נִיאֲשֵׁתִיק,

דְּבָרֵי בֶן הַסֵּגוֹ".

וזהב הארץ הוא טוב. מכלל
 דאיכא זהב סתמא :
 שדומה לפז. מצהיב כמרגלית :
 שנטווה כחוט. מפני שהוא רך :
 כל החנויות נסגרות. שאין מכר
 לזהב אחר מפני זה :
 תניא נמי הכי. דעל שם שדומה
 לדם הפרים נקרא זהב פרוים
 בדברי הימים (ב ג) :

"בכל יום היה זהב ירוק".

אמר רב חסדא:

שבעה זהבים הן:

זהב,

וזהב טוב,

וזהב אופיר (מלכים א' י, יא),

וזהב מופז (מלכים א' י, יח),

וזהב שחוט (מלכים א' י, יז),

וזהב סגור (מלכים א' י, כא),

וזהב פרוים (דברי הימים ב' ג, ו).

זהב וזהב טוב - **"וזהב הארץ הוא טוב"** (בראשית ב, יב).

זהב אופיר - דאתי מאופיר.

מה, א זהב מופז - ^ שדומה לפז.

זהב שחוט - שנטוה כחוט.

זהב סגור - בשעה שנפתח כל החנויות נסגרות.

זהב פרוים - שדומה לדם הפרים.

רב אשי אמר:

חמשה הן:

וכל חד וחד אית ביה זהב וזהב טוב.

תניא נמי הכי:

"בכל יום היה זהב ירוק והיום אדום,

והיינו זהב פרוים, שדומה לדם הפרים".

רש"י

והלא כבר נאמר. בשל כל ימות השנה ושחקת ממנה הדק: אלא דרך ימין. שהוא למזרח שהרי הכבש בדרום לכך עולה במזרחו של כבש שסמוך ליפנות לימין: משום כבודו. להראות חשיבותו שהוא כבן בית ומקיף לצורך ושלא לצורך:

"בְּכֹל יוֹם מִקְרִיב פָּרֶס שְׁחֲרִית [וּפָרֶס בֵּין הָעֲרָבִים, וְהַיּוֹם מוֹסִיף מֵלֹא חֶפְנִי]."

בְּכֹל יוֹם הֵיטָה דָּקָה, וְהַיּוֹם דָּקָה מִן הַדָּקָה."

תנו רבנן:

"דָּקָה" (ויקרא טז, יב).

מה תלמוד לומר? והלא כבר נאמר: "וְשִׁחַקְתָּ מִמֶּנָּה הַדֶּק" (שמות ל-לו)! אלא להביא דקה מן הדקה."

"בְּכֹל יוֹם כֹּהֲנִים עוֹלִין בְּמִזְבְּחוֹ שֶׁל כֶּבֶשׂ."

דאמר מר:

"כֹּל פִּינּוֹת שְׁאֵתָה פּוֹנָה לֹא יְהוּ אֶלָּא דָּרֶךְ יְמִין, לְמִזְבֵּחַ."

"וְהַיּוֹם עוֹלָה בְּאֶמְצַע וְיוֹרֵד בְּאֶמְצַע."

מאי טעמא?

משום כבודו דכהן גדול.

בְּכֹל יוֹם כֹּהֵן גָּדוֹל מְקַדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו מִן הַכִּיּוֹר, [וְהַיּוֹם מִן הַקִּיּוֹן שֶׁל זֶהב]."

מאי טעמא?

משום כבודו של כהן גדול.

רס"י

שמוסיפין לבו ביום. ליטול ממנה גחלים לקטורת של לפני ולפנים אבל קטורת של מזבח הפנימי הרי הוא כקטורת של כל השנה:

של קיום האש. שאם אין אש של מערכה גדולה מתגבר מוסיפין עליו מזה:

שלא נתעכלו. שלא ניתנו על מערכה או ניתנו ולא הספיקו להתעכל:

להצתת האליתא. להצית בהן אור מערכה גדולה:

אליתא. קיסמים דקים:

ורבי יוסי הצתת אליתא מנא ליה. שתהא בראשו של מזבח ולא יצית על הרצפה ויעלם כשהן דולקין על המזבח:

"בכל יום היו שם ארבע מערכות":

תנו רבנן:

"בכל יום היו שתיים מערכות והיום שלש.

אחת - מערכה גדולה,

ואחת - מערכה שניה של קטורת,

ואחת - שמוסיפין בו ביום,

דברי רבי יהודה.

רבי יוסי אומר:

בכל יום שלש והיום ארבע.

אחת - של מערכה גדולה,

ואחת - מערכה שניה של קטורת,

ואחת - של קיום האש.

ואחת - שמוסיפין בו ביום,

רבי מאיר אומר:

בכל יום ארבע והיום חמש.

אחת - של מערכה גדולה,

ואחת - של מערכה שניה של קטורת,

ואחת - של קיום האש,

ואחת - לאיברים ופדרים שלא נתעבלו מבערב.

ואחת - שמוסיפין בו ביום".

דכולי עלמא מיהת תרתי אית להו - מנלן?

אמר קרא: "הוא העלה על מוקדה על-המזבח כל-הלילה"¹⁴⁴.

["מוקדה"] - זו מערכה גדולה,

"ואש המזבח תוקד בו" - זו מערכה שניה של קטורת.

ורבי יוסי קיום האש מנא ליה?

נפקא ליה: מ"והאש על המזבח תוקד בו" (ויקרא ו, ה).

ורבי יהודה?

ההוא להצתת אליתא הוא דאיתא.

דתניא:

"היה רבי יהודה אומר:

מניין להצתת אליתא שלא תהא אלא בראשו של מזבח?

תלמוד לומר: "והאש על המזבח תוקד בו" (ויקרא ו, ה).

אמר רבי יוסי:

מניין שעושה מערכה לקיום אש?

תלמוד לומר: "והאש על המזבח תוקד בו" (ויקרא ו, ה).

ורבי יוסי הצתת אליתא מנא ליה?

נפקא ליה מהיכא דנפקא ליה לרבי שמעון.

דתניא:

"ונתנו בני אהרן ואת-בניו לאמר זאת תורת העלה - (ויקרא א, ז) -

לימד על הצתת אליתא שלא תהא אלא:

רס"י

ובכלי שרת. בלבוש בגדי כהונה:

וכי תעלה על דעתך. מאחר

שאתה למד מן האש על המזבח

תוקד בו שיהא בראשו של מזבח

כלום הוצרכנו למקרא זה

להטעינה כהן וכי תעלה על לב

שזר קרב לגבי מזבח והלא

נאמר (במזבח) וקד על כלו

¹⁴⁴ צו את-אהרן ואת-בניו לאמר זאת תורת העלה. הוא העלה על מוקדה על-המזבח כל-הלילה עד-הפקר ואש המזבח תוקד בו.

בְּכֵן בָּשָׂר,
וּבְכֵלֵי שָׂרֵת,
דְּבָרֵי רַבֵּי יְהוּדָה.
אָמַר לוֹ רַבֵּי שְׁמַעוֹן:
וְכִי תַעֲלֶה עַל דַּעְתְּךָ שֶׁזֶר קָרַב לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ?
אֲלָא: לִימַד עַל הַצֵּתֶת אֶלִיתָא שְׁלָא תְהָא אֲלָא בְרַאשׁוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ."

וְרַבֵּי יְהוּדָה?

אִי מְהֵתָם הָיָה אֲמִינָא קָאִי אֲאַרְעָא וְעָבִיד בְּמַפּוּחָא,
קָא מִשְׁמַע לֹן.

וְרַבֵּי מֵאִיר אֵיבָרִים וּפְדָרִים שְׁלָא נִתְעַפְלוּ מִבְּעָרְב, מָנָא לִיה?

נִפְקָא לִיה מִ"וְאִשׁ".

וְרַבְנֵנוּ?

'וְאוֹ' לֹא דְרִישִׁי.

וְרַבְנֵנוּ, אֵיבָרִים וּפְדָרִים שְׁלָא נִתְעַפְלוּ מִבְּעָרְב מֵאִי עָבִיד לְהוּ?

מִהֵדֵר לְהוּ לְמַעַרְכָּה גְדוּלָּה.

דְּתַנִּינָא:

מה, ב, "מִנִּיּוֹ לְאֵיבָרִים וּפְדָרִים שְׁלָא נִתְעַפְלוּ מִבְּעָרְב ^שְׁשׁוּדְרוֹן עַל גַּבֵּי מִזְבֵּחַ,
וְאִם אֵין מִחֲזִיקוֹ - שְׁשׁוּדְרוֹן עַל הַכֶּבֶשׂ אוֹ עַל גַּבֵּי סוּבָב, עַד שִׁיעֲשֶׂה מַעַרְכָּה גְדוּלָּה, וְסוּדְרוֹן?
תְּלַמּוּד לֹמַר: "אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאִשׁ אֶת הָעֹלָה עַל הַמִּזְבֵּחַ" (ויקרא ו, ג).

וְרַבֵּי מֵאִיר?

עֵיבּוּלֵי עוֹלָה - אֶתָּה מִחֲזִיר,
וְאִי אֶתָּה מִחֲזִיר - עֵיבּוּלֵי קְטוֹרֶת.

דְּתַנִּי רַבֵּי חֲנַנְיָא בְּרַבֵּי מִנְיֹמִי בְּדַבְרֵי רַבֵּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב:
"אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאִשׁ אֶת הָעֹלָה עַל הַמִּזְבֵּחַ" (ויקרא ו, ג) -
עֵיבּוּלֵי עוֹלָה - אֶתָּה מִחֲזִיר,
וְאִי אֶתָּה מִחֲזִיר - עֵיבּוּלֵי קְטוֹרֶת."

דְּכוּלֵי עֲלָמָא מִיהֵת מוּסִיפִין בּוֹ בְּיוֹם אֵית לְהוּ,
מָנָא לְהוּ?

נִפְקָא לְהוּ: מִ"וְהָאִשׁ" (ויקרא ו, ג).
וְאִפִּילוּ לְמֵאן דְּלֹא דְרִישׁ 'וְאוֹ',
'וְאוֹ' ו'ה' - דְרִישׁ.

"אִשׁ תְּמִיד" לְמֵאִי אֶתָּא?

מִיבְעֵי לִיה לְכַדְתַּנִּינָא:

"אִשׁ תְּמִיד תּוֹקֵד עַל הַמִּזְבֵּחַ לֹא תִקְבָּה" (ויקרא ו, ו) - לִימַד עַל מַעַרְכָּה שְׁנִיָּה שֶׁל קְטוֹרֶת,
שְׁלָא תְהָא אֲלָא עַל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן.

אִשׁ מִחֲתָה,

וּמְנוּחָה מִנִּיּוֹ?

רַש"י

אִשׁ תְּמִיד תּוֹקֵד לְמֵאִי אֶתָּא.
כִּיּוֹן דְּדַרְשַׁת כָּל מוֹקְדוֹת
דְּעִנְיָנָא:
שְׁלָא תְהָא אֶלָּא עַל מִזְבֵּחַ
הַחִיצוֹן. דְּהֵאִי קָרָא בְּמִזְבֵּחַ
הָעוֹלָה כְּתִיב:

ודין הוא: נאמרה "אש" בקטורת ונאמרה "אש" במחטה ומנורה,
מה להלן על מזבח החיצון, אף כאן על מזבח החיצון.
או בלך לדרך זו:

נאמרה "אש" בקטורת ונאמרה "אש" במחטה ובמנורה,
מה להלן בסמוך לו, אף מחטה ומנורה בסמוך לו.
תלמוד לומר: "אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה" (ויקרא ו, 1) -
"אש תמיד" (שמות כז, כ) שאמרת לך - לא תהא אלא בראשו של מזבח החיצון.

למדנו אש למנורה, אש למחטה מניין?
ודין הוא: נאמרה אש במחטה, ונאמרה אש במנורה,
מה להלן על גבי מזבח החיצון, אף כאן על מזבח החיצון.
או בלך לדרך זו: נאמרה "אש" בקטורת, ונאמרה "אש" במחטה,
מה להלן בסמוך לו אף כאן בסמוך לו!
תלמוד לומר: "ולקח מלא המחטה גחלי אש מעל המזבח מלפני ה'" (ויקרא טז, יב),
איזהו מזבח מקצתו לפני ה', ואין בולו לפני ה'?
הוי אומר זה מזבח חיצון".

ואיצטריך למיכתב: "מעל המזבח" ואיצטריך למיכתב "מלפני ה'":
דאי כתב רחמנא "מעל המזבח", הוה אמינא מאי "מזבח"? מזבח הפנימי,
כתב רחמנא: "מלפני ה'".

ואי כתב רחמנא: "מלפני ה'", הוה אמינא דוקא מלפני ה',

אבל מהאי גיסא ומהאי גיסא - אימא לא,
צריכא.

הכי גרסינן אומר היה ר"מ איברי עולה שניתותרו כו'. ולא גרסינן עולת חול דאי גרסי ליה מאי תנינא דקא פריך ליה הא אתא לאשמועינן שבת ואם תאמר הכי פריך ליה בכל יום תנן ואפילו בשבת דהא הדר פריך ליה תו אפילו בשבת פירכא אחריתי:

מאי קמ"ל. דקאמר עושה להן מערכה בחול תנינא בכל יום היו שם ד' מערכות וחדא מינייהו לאיברים שניתותרו: **לפסולין.** הנך דאם עלו לא ירדו:

שמשלה בהן האור. דמההיא שעתא נעשו לחמו של מזבח:

תנינא היום חמש. והרי יוה"כ כשבת וקתני דאיברי תמיד של ערב יוה"כ עושה להן מערכה ביוה"כ:

בכל יום. היו ארבע מערכות תנן ואפילו שבת במשמע:

ופליגא דרב הונא. אדבר קפרא ואדרבא דאמר בכל יום דמתניתין דווקא הוא ואפי' בשבת דרב הונא סבר בכל יום לבר משבת:

תחילתו דוחה. תמיד של שבת נשחט בשבת וקרוב בשבת:

סופו אינו דוחה. תמיד של ערב שבת אין אבריו נקטרין משתחשך אלא מעלן מבעוד יום:

["ואחת - לאיברים ופדרים שלא נתענלו מבערב"].

אמר רבי אלעזר משום בר קפרא:
אומר רבי מאיר, איברי עולה שניתותרו,
עושה להן מערכה בפני עצמה וסודרן,
ואפילו בשבת.

מאי קא משמע לן?

תנינא

"בכל יום היו שם ארבע מערכות!"

אמר רבי אבין:

לא נצרכה אלא לפסולין.

ודוקא שמשלה בהן האור,
אבל לא משלה בהן האור - לא.

איכא דאמרי:

אחד כשירין ואחד פסולין,

אי משלה בהן האור - אין,

ואי לא - לא.

"ואפילו בשבת".

תנינא!

"והיום חמש!"

אמר רב אחא בר יעקב:

איצטריך,

סלקא דעתך אמינא: הני מילי היכא דחל יום הכפורים להיות אחר השבת,

דחלבי שבת קרבין ביום הכפורים,

אבל באמצע שבת, - לא,

קא משמע לן.

אמר רבא:

מאן האי דלא חייש לקמחיה?

הא "בכל יום" תנן!

קשיא.

ופליגא דרב הונא,

דאמר: תחילתו - דוחה,

סופו - אינו דוחה.

הכי גרסינן גופא אמר רב הונא :
מאי אינו דוחה. אינו דוחה את
 הטומאה הקטר חלבים
 ואימורין אלא זריקת דמו בלבד
 לישנא אחרינא תחילתו הקטר
 חלבים סופו איברים שניתותרו
 מבערב וזה שמעתי והראשון
 נראה בעיני:

טומאה דתחילתו. מה תחילתו
 בר מדחי טומאה הוא אם אין
 כהן טהור לזרוק דמו:

שבת דתחילתו. דתמיד דערב
 שבת לאו בר מידחא שבת שהרי
 בין הערבים נשחט ודם נפסל
 בשקיעת החמה:

דחוייה היא בצייבור. בקושי
 הותרה וכל כמה דאפשר
 מהדרינן אטהורין:

גופא

"אמר רב הונא:

תמיד, תחילתו - דוחה, סופו - אינו דוחה.

מאי "אינו דוחה"?

רב חסדא אמר:

דוחה את השבת,

ואינו דוחה את הטומאה.

ורבה אמר:

דוחה את הטומאה,

ואינו דוחה את השבת.

אמר ליה אביי לרבה:

לדידך קשיא,

ולרב חסדא קשיא.

"לדידך קשיא".

מאי שנא טומאה דכתיב: "**במעדו**", - ואפילו בטומאה,
 שבת נמי "**במעדו**" ואפילו בשבת.

"ולרב חסדא קשיא".

מאי שנא שבת דכתיב "**במעדו**" - אפילו בשבת,

טומאה נמי "**במעדו**" - ואפילו בטומאה!

אמר ליה:

לא לדידי קשיא,

ולא לרב חסדא קשיא.

לדידי לא קשיא - סופו פתחילתו,

טומאה - דתחילתו בר מידחא טומאה הוא, סופו נמי דחי. **מו, ב**

שבת - תחילתו לאו בר מידחא, סופו נמי לא דחי.

לרב חסדא לא קשיא,

סופו פתחילתו לית ליה.

שבת - דהותרה היא בצייבור, סופו נמי דחי.

טומאה - דדחוייה היא בצייבור, תחילתו דעיקר כפרה דחי, סופו דלאו עיקר כפרה לא דחי.

המכבה אש מחתה ומנורה.
לאחר שחתה גחלים למחתה או
למנורה כיבן :
חייב. משום לא תכבה :
אינתיק למצותה. לשום למחתה
ותו לא קרינן ביה אש המזבח :
דכבייה בראשו של מזבח.
לאחר שניתקה ממערכתה :

איתמר:

המכבה אש מחתה ומנורה,

אב"י אומר: חייב.

רבא אומר: פטור.

דכבייה בראשו של מזבח, דכולי עלמא לא פליגי - דחייב¹⁴⁵.

כי פליגי דאחתיה אארעא וכבייה:

"אב"י אומר: חייב" - "אש המזבח" הוא.

"רבא אומר: פטור" - כיון דנתקה נתקה.

אלא הא דאמר רב נחמן אומר רבה בר אבונה:

המוריד גחלת מעל גבי המזבח וכיבה - חייב,

כמאן? כאב"י?!

אפילו תימא כרבא,

התם - לא אינתיק למצותה,

הכא - אינתיקה למצותה.

איכא דאמרי:

דאחתיה אארעא וכבייה, דכולי עלמא לא פליגי - דפטור.

כי פליגי דכבייה בראשו של מזבח,

"אב"י אומר: חייב" - "אש המזבח" הוא.

"רבא אומר: פטור" - כיון שנתקה נתקה.

אלא הא דאמר רב נחמן אומר רבה בר אבונה:

המוריד גחלת מעל גבי המזבח וכבה - חייב,

כמאן?

לא כאב"י ולא כרבא!

התם - לא אינתיק למצותה,

הכא - אינתיקה למצותה.